

Nr 375.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till lag
angående villkorlig straffdom m. m.; given Stockholms slott
den 26 april 1918.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet och lagrådet hållna protokoll vill Kungl. Maj:t härmed, jämlikt § 87 regeringsformen, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

- 1) lag angående villkorlig straffdom,
- 2) lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken,
- 3) lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1909 om straffregister och
- 4) lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

Eliel Löfgren.

Förslag

till

L a g

angående villkorlig straffdom.

Med upphävande av lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig straffdom stadgas som följer:

1 §.

Dömes någon till straffarbete, ej över sex månader, eller fängelse, ej över ett år, och finnes, med hänsyn särskilt till den dömdes karaktär och personliga förhållanden i övrigt, skälig anledning antaga, att han skall utan det sålunda ådömda straffets undergående låta sig rättas, må domstolen kunna i domen förordna, att med straff, som nu är nämnt, skall anstå och att på den dömdes uppförande under viss prøvotid samt på omständigheter i övrigt, som i denna lag angivas, skall bero, huruvida straffet skall gå i verkställighet.

Vad sålunda är stadgat må, där straffet bestämmes till böter, ock å det straff kunna tillämpas, dock ej i annat fall, än där det är anledning antaga, att den dömdes till följd av fattigdom och bristande förvärvsförmåga skulle nödgas avtjäna böterna med frihetsstraff.

Ådömas böter jämte frihetsstraff, som i första stycket sägs, må anstånd enligt denna lag kunna lämnas med båda straffen eller ock med frihetsstraffet, men ej med bötesstraffet allena; och äge, där anstånd beviljas, sammanläggning av böterna med frihetsstraff ej rum.

2 §.

Villkorlig dom, som i 1 § sägs, må ej brukas, där den tilltalade under de tio år, vilka närmast föregått brottet, blivit dömd till straff-

arbete eller fängelse eller under samma tid undergått dylikt straff, som blivit honom tidigare ådömt. Ej heller må villkorlig dom meddelas i fall, där straffpåföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ådömes.

Vad i denna lag är stadgat angående meddelande av villkorlig dom skall ej hava avseende å straff, som ådömes för förbrytelse mot tryckfrihetsförordningen.

Villkorlig dom må ej användas vid brott, för vilket straff är utsett i strafflagen för krigsmakten, i annat fall, än då straffet ådömes efter 8 kap. i sistnämnda lag.

Ådömes jämte frihets- eller bötesstraff, i fråga varom villkorlig dom enligt denna lag må brukas, disciplinstraff efter strafflagen för krigsmakten, utgöra den omständighet ej hinder för beviljande av anstånd med förstnämnda straff. Beviljas anstånd, äge sammanläggning av straffen ej rum.

3 §.

Prövotiden varar intill dess tre år eller, i fall varom i 1 § andra stycket förmäles, intill dess ett år förflutit från den dag, då domen i de delar, som i 20 § sägs, vann laga kraft.

4 §.

Den dömde skall, där ej i den villkorliga domen, enligt vad i andra stycket sägs, eller sedermera, enligt vad i 10 § omförmäles, annorlunda bestämmes, under prövotiden stå under övervakning av därtill, på sätt i 10 § sägs, förordnad person (övervakare), som har att utöva tillsyn över den dömdes uppförande och att söka befordra vad som kan lända till hans rättelse.

Kan av särskilda skäl antagas, att den dömde skall utan övervakning låta sig rättas, skall i domen föreskrivas, att övervakning ej skall äga rum. Meddelas ej sådan föreskrift, skall i domen intagas erinran därom, att den dömde jämlikt första stycket skall stå under övervakning.

5 §.

Den dömde skall under prövotiden föra ett ordentligt och ostraffligt leverne, undvika dåligt sällskap och bemöda sig om utväg till försörjning på lovligt sätt samt, där han ålagts ersätta genom brottet uppkommen skada, göra vad i hans förmåga står att fullgöra sin skyldighet därutinnan.

6 §.

Står den dömde under övervakning, skall han hålla övervakaren städse underrättad om sin bostad och adress, på kallelse inställa sig hos hos honom och ej undandraga sig hans besök, ofördröjligen besvara hans skriftliga meddelanden, uppmärksamt åhöra hans råd och varningar, ej lämna arbetsanställning, utan att dessförinnan hava inhämtat övervakarens råd, samt i övrigt söka, i vad på den dömde må bero, underlätta övervakningens fullgörande.

Var den dömde vid åtalets anhängiggörande under tjuguet år, må i domen kunna åläggas honom skyldighet, i visst avseende eller i allmänhet, att efterkomma föreskrift och foga sig i anordning, som övervakaren finner erforderlig för hans rättelse.

7 §.

Uppkommer på grund därav, att den dömde och övervakaren vistas på skilda orter, eller av annan anledning svårighet för den dömde att inställa sig hos övervakaren eller för denne att göra besök hos den dömde, må övervakaren kunna anlita lämplig person såsom biträde vid inhämtande av de upplysningar, som äro för övervakningen behövliga. Vad 6 § innehåller om skyldighet för den dömde att inställa sig på kallelse och ej undandraga sig besök samt i övrigt söka underlätta övervakningens fullgörande skall gälla, även då övervakning utövas i nu angivet avseende genom övervakarens biträde.

8 §.

Vid övervakningens utövande skall iakttagas, att, såvitt möjligt är, den dömde icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller störes i sin lovliga verksamhet samt att kostnader icke ådragas honom utöver vad som är oundgängligen nödvändigt.

9 §.

Övervakning, som i denna lag avses, skall stå under domstols vårdnad. Har allmän underrätt meddelat villkorlig dom i målet, vare den vårdnadsdomstol. I annat fall skall domstol, som i målet meddelar sådan dom, tillika till vårdnadsdomstol utse den allmänna underrätt, som

med hänsyn till den dömdes vistelseort eller andra omständigheter finnes därtill lämplig.

Finner vårdnadsdomstolen eller, då den ej håller sammanträde, dess ordförande, att med hänsyn till den dömdes vistelseort eller andra omständigheter vårdnaden bör överflyttas på annan allmän underrätt, meddele därom beslut.

10 §.

Vårdnadsdomstolen skall, så snart ske kan, förordna såsom övervakare därtill lämplig och villig person samt tillställa såväl övervakaren som den dömda övervakningsbok, vilken, upprättad på sätt Konungen närmare bestämmer, är avsedd att tjäna till ledning och kontroll i fråga om övervakningen. Domstolen må kunna entlediga övervakaren och förordna annan i hans ställe. Vad nu är sagt om vårdnadsdomstolen skall, då den ej håller sammanträde, gälla dess ordförande.

Kan, då sex månader av prøvotiden förflutit, av särskilda skäl antagas, att den dömda låter sig rättas utan övervakning, skall vårdnadsdomstolen bestämma, att övervakningen upphör.

Vårdnadsdomstolen må kunna förordna, att bestämmelse om skyldighet, varom i 6 § andra stycket förmäles, skall förfalla.

11 §.

Begår den, som genom villkorlig dom undfått anstånd med straff, efter domens meddelande men före prøvotidens slut brott, och varder han därför dömd till straffarbete eller fängelse, skall domstolen, som ådömer det nya straffet, tillika förklara anståndet med det äldre förverkat. Dömes han till annat straff än straffarbete eller fängelse, må anståndet kunna förklaras förverkat.

12 §.

Varder den, som för begånget brott erhållit villkorlig dom, övertygad att hava före domens meddelande förövat annat brott, då skall, vid bestämmande jämlikt 4 kap. 9 § strafflagen av straff för brotten, ock förordnas, huruvida anstånd enligt denna lag må äga rum.

13 §.

Åsidosätter den dömde, utan att därigenom, såsom i 11 § sägs, göra sig skyldig till brott, något av vad enligt 5 § åligger honom, eller fullgör han ej honom åliggande, i 6 och 7 §§ omförmälda skyldigheter, må varning kunna meddelas honom eller ock anståndet kunna förklaras förverkat.

Beslut härom ankommer, där anståndet är förenat med övervakning, å vårdnadsdomstolen, men eljest å den rätt, varunder den dömde har sitt bo och hemvist, eller, om han ingenstädes äger stadigt hemvist, domstolen i den ort, där han finnes vid tid, då framställning göres enligt 16 §.

Varning må ej meddelas efter prövotidens utgång, ej heller må anstånd efter ty nu är sagt förklaras förverkat, med mindre framställning enligt 16 § gjorts under prövotiden.

14 §.

Förverkas ej anståndet, och kommer ej heller av orsak, som i 12 § sägs, ny dom, vare straffet förfallet.

15 §.

Varder den, som står under övervakning, vid domstol tilltalad för brott, skall övervakaren, så snart detta kommit till hans kännedom, hos domstolen anmäla, att den tilltalade genom villkorlig dom undfått anstånd med straff.

16 §.

Framställning om åtgärd jämlikt 13 § göres skriftligen hos domstolen av allmänna åklagaren.

Anser övervakare åtgärd jämlikt 13 § böra vidtagas, ingive till vederbörande åklagare, jämte erforderlig utredning, begäran att denne måtte därom göra framställning. Finner åklagaren ej därtill skäl, vare övervakaren obetaget att själv hos domstolen göra sådan framställning.

17 §.

Beslut om anstånds förverkande jämlikt 13 § må ej fattas, utan att den dömde lämnats tillfälle att yttra sig över framställningen. Står

han under övervakning och har framställningen ej gjorts av övervakaren eller på dennes begäran, skall övervakarens yttrande inhämtas.

Varning må ej meddelas, utan att den dömde är personligen vid rätten tillstädes. Finner domstolen varning böra meddelas och är den dömde ej personligen tillstädes, må domstolen kunna förordna om hans inställande för mottagande av varningen.

Har framställningen ingivits å tid, då domstolen ej håller sammanträde, må domstolens ordförande kunna dels lämna den dömde tillfälle att före domstolens sammanträde ingiva skriftligt yttrande över framställningen dels ock före sammanträdet inhämta yttrande från övervakaren.

18 §.

Äro flera villkorliga domar meddelade och varar prøvotid för beviljat anstånd ännu, då ny sådan tid börjar löpa, skall jämväl i anledning av det tidigare anståndet tillämpas vad i följd av det senare anståndet gäller såväl i fråga om skyldighet för den dömde att stå under övervakning som beträffande hans lydnadsplikt jämlikt 6 § andra stycket, vårdnadsdomstol och övervakare. Domstol, som meddelar den senare villkorliga domen, må dock kunna föreskriva att, om lydnadsplikt jämlikt 6 § andra stycket åvilar den dömde, när den nya prøvotiden börjar löpa, därmed skall fortfara.

Vad i andra punkten av första stycket är sagt skall äga motsvarande tillämpning, när anstånd beviljas i fall som i 12 § sägs.

19 §.

Vid vårdnadsdomstolen skola föras särskilda, för vårdnadens utövande nödiga anteckningar.

Det åligger övervakaren att till vårdnadsdomstolen avgiva skriftliga rapporter rörande de omständigheter, som kunna vara av betydelse för vårdnaden.

När vårdnadsdomstol utses eller vårdnaden överflyttas, skall ofördröjligen underrättelse om beslutet jämte utdrag av protokollen i målet samt övriga till ärendet hörande handlingar i huvudskrift eller bestyrkt avskrift insändas till den domstol, beslutet avser. Överflyttas vårdnaden, skall beslutet därom givas den dömde och övervakaren tillkänna.

Meddelar domstol eljest beslut, som innebär ändring i vad som är bestämt i fråga om vårdnadsdomstol eller övervakning och vad därmed

har sammanhang, skall domstolen, i den mån så finnes erforderligt, därom ofördröjligen underrätta såväl vårdnadsdomstolen som övervakaren.

20 §.

Prövotiden börjar, då parterna, på sätt i nästföljande paragraf sägs, förklarar sig nöjda med domen, i vad den avser straff, anstånd, övervakning och skyldighet, som i 6 § andra stycket sägs, eller domen eljest i dessa delar vinner laga kraft. För slutdag skall den dag anses, som genom sitt tal i månaden motsvarar den, från vilken tidräkningen börjas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, varde den månadens sista dag ansedd för slutdag.

21 §.

Vill före besvärstidens utgång part förklara sig nöjd med villkorlig dom antingen i dess helhet, så vitt den dömde rör, eller i vad domen avser straff, anstånd, övervakning och skyldighet, som i 6 § andra stycket sägs, må, där underrätt meddelat domen, förklaringen avgivas inför denna. Sådan förklaring må ock avgivas inför annan domstol, om denna är den dömdes vårdnadsdomstol, eller inför Konungens befallningshavande eller magistrat, så ock, i vittnens närvaro, inför ordförande i vårdnadsdomstolen eller ordförande i magistrat, inför polismästare eller inför tillsyningsman eller föreståndare vid häkte eller fängelse.

Förklaring, vilken avgives inför annan än underrätt, som meddelat domen, skall icke gälla, utan att vid tiden för förklaringens avgivande domen eller bevis av domstolen eller domaren om målets utgång, såvitt den dömde rör, finnes att tillgå för den, som mottager förklaringen.

22 §.

Förklaring, som avgivits i överensstämmelse med vad i 21 § är stadgat, må icke återtagas. Har part, innan förklaringen avgives, besvärat sig över domen, skola besvären anses vara återkallade genom förklaringen såvitt angår fråga, som förklaringen avser.

Den som mottagit förklaringen, skall ofördröjligen avsända underrättelse därom till den domstol, som ägt upptaga besvär över domen.

Skall den dömde stå under övervakning och har förklaringen ej

avgivits inför underrätt, som meddelat den villkorliga domen, eller, där annan rätt är vårdnadsdomstol, inför denna eller inför vårdnadsdomstolens ordförande, skall den, som mottagit förklaringen, ofördröjligen avsända underrättelse därom till domstol, som meddelat den villkorliga domen; och har denna domstol därefter att, om annan rätt är vårdnadsdomstol, skyndsamt underrätta denna.

23 §.

Ordföranden i vårdnadsdomstolen, skall, där så erfordras, snarast möjligt inhämta underrättelse, huruvida den villkorliga domen vunnit laga kraft. Domstol, där talan fullföljts mot villkorlig dom, skall ofördröjligen till vårdnadsdomstolen översända sin i målet meddelade dom.

Vad sålunda kommit till ordförandens kännedom skall denne, i den mån så finnes erforderligt, meddela övervakaren.

24 §.

Om fullföljd av talan mot beslut, varigenom anstånd med straff jämlikt 13 § förklarats förverkat, samt om verkställighet före besvärstidens utgång av straff, som avses i sådant beslut, gäller vad stadgat är om överklagande av allmän domstols slutliga utslag i brottmål samt, i tillämpliga delar, vad om verkställighet av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, är föreskrivet.

Varning må icke överklagas, ej heller beslut, som fattats jämlikt 9 eller 10 §.

25 §.

Har polismyndighet eller åklagare häktat någon för brott, och ingår i den straffsats, som finnes för sådant brott bestämd, straffarbete i sex månader eller kortare tid eller fängelse i ett år eller kortare tid, skall, därest den häktade erkänt gärningen, och fall ej föreligger, som omförmäles i 2 §, polismyndigheten eller åklagaren ofördröjligen ingiva anmälan om häktningen till ordföranden i vederbörlig domstol; och har ordföranden att skyndsamt för vinnande av utredning, huruvida erforderliga förutsättningar för villkorlig dom finnas, förordna om särskild förundersökning, där ej anledning är antaga, att sådan utredning kommer att därförutan vara för domstolen tillgänglig.

Prövas eljest, då talan om ansvar väckts, särskild förundersökning behövlig för erhållande av utredning i avseende, som nu är sagt, må

sådan förundersökning kunna beslutas av ordföranden före målets handläggning vid domstol och därefter av domstolen.

Vid beslut om särskild förundersökning skall lämplig och villig person (förundersökare) förordnas att utföra densamma.

26 §.

Det åligger förundersökaren att utan dröjsmål till domstolens ordförande ingiva skriftlig berättelse över förundersökningen, att i de delar ordföranden kan anse nödigt fullständiga densamma samt att på kallelse av domstolen eller dess ordförande inställa sig vid domstolen för att i fall av behov gå denna tillhanda med upplysningar och den ytterligare undersökning, som kan anses erforderlig.

27 §.

Förundersökaren åtnjute efter domstolens prövning av allmänna medel skäligt arvode för utfört arbete samt ersättning för nödvändiga utgifter. Beslut härom gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall, där det begäres, utan avgift tillhandahållas förundersökaren.

28 §.

Finner domstolen det vara till avsevärt men för den tilltalade eller annan, att kännedom om personliga förhållanden, som inför domstolen framkomma genom förundersökningen och därmed sammanhängande utredning, i följd av rättegångens offentlighet vinner spridning, må domstolen kunna bestämma, att under handläggningen av sådan fråga åhörarna skola avträda.

29 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpning av denna lag erfordras angående övervakning och särskild förundersökning samt vad därmed har gemenskap, meddelar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919; dock skall jämväl efter nämnda dag lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig straffdom tillämpas i fall, där målet blivit av första domstol avdömt före den 1 januari 1919.

Förslag

till

L a g

om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken.

Härigenom förordnas, att 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

16 KAP.

10 §.

Har underrätt genom beslut under rättegången dömt någon till utgivande av vite eller till ansvar för uteblivande eller annan förseelse i målet; eller ogillat yrkande om ansvar för förseelse, som nu är sagd, eller om ådömande av förelagt vite för uteblivande; eller utlåtits sig angående ersättning åt förundersökare jämlikt lagen angående villkorlig straffdom eller åt vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller åt någon, som av rätten eller Konungens befallningshavande förordnats att i rättegången biträda häktad eller som av rätten förordnats att i visst mål eller ärende biträda såsom tolk; eller skilt fullmäktig från fullmäktigskapet: mot det beslut skall, i händelse av missnöje, särskild talan föras; och skall underrättelse härom i sammanhang med beslutet av rätten meddelas. Lag samma vare, där genom beslut, som av underrätt meddelats under rättegången, kvarstad eller skingringsförbud eller därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om hävande av sådan åtgärd ogillats.

25 KAP.

5 §.

Vill part klaga över beslut, varigenom underrätt dömt till värjemålsed, skall i fråga om sättet för talans fullföljd lända till efterrättelse vad i sådant hänseende gäller om rättens slutliga utslag i målet. Har

underrätt eljest under rättegång meddelat beslut, som enligt lag må särskilt överklagas, skall talan mot beslutet föras genom besvär. Lag samma vare, där i fråga, som rör förundersökare jämlikt lagen angående villkorlig straffdom eller fullmäktig eller vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller rättegångsbiträde åt häktad eller tolk, underrätt i slutligt utslag meddelat beslut av beskaffenhet att, där det under rättegången givits, särskild klagan varit tillåten. Innefattar eljest underrätts slutliga utslag beslut, som, där det under rättegången givits, kunnat särskilt överklagas, skall talan mot det beslut föras i sammanhang med fullföljd av talan i huvudsaken; vill ej den, som är med beslutet missnöjd, fullfölja talan i huvudsaken, vare lag, som hade beslutet blivit under rättegången meddelat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Häri genom förordnas, att 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

1 mom. För envar, om vilken blivit så dömt, som i 1 § sägs, skall från domstolen eller myndigheten till registret lämnas särskild uppgift, innefattande upplysning om hans namn och vad i övrigt må erfordras till hans betecknande, om förbrytelsen eller, då tvångsarbete ådömts, anledningen därtill samt om domen.

2 mom. Beträffande den, som för brott erhållit villkorlig dom, skall, där han sedermera av domstol förklarats skola undergå straff för detta brott, därom till registret lämnas uppgift, evad straffet är.

3 mom. Har den, som från straffanstalt lösgivits enligt lagen angående villkorlig frigivning, därefter blivit före utgången av den för honom bestämda prøvotid för brott häktad, skall uppgift därom lämnas till registret från den domstol, där åtalet efter häktningen först förevarit. Om åtalets utgång skall ock i varje fall från domstol, som i målet dömt, uppgift till registret lämnas.

4 mom. Om beslut, varigenom villkorligt medgiven frihet blivit återkallad, skall från Konungens befallningshavande lämnas uppgift till registret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Härigenom förordnas, att 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Har den, som undergår straffarbete på viss tid eller fängelse, utstått två tredjedelar av straffet, och utgör den tid, under vilken straffet är verkställt eller, på grund av domstols förordnande, som i 4 kap. 12 § strafflagen sägs, skall anses verkställt, minst ett år, må, där omständigheterna göra sannolikt, att den dömde på fri fot skall förhålla sig väl, villkorlig frigivning med hans begivande kunna äga rum, på sätt i denna lag sägs.

6 §.

Om villkorlig frigivning förordnar Konungen.

Framställning om sådan frigivning göres hos fångvårdsstyrelsen, som med eget yttrande överlämnar framställningen till Konungen.

Underrättelse om bifallen framställning skall av fångvårdsstyrelsen översändas till Konungens befallningshavande i det län, inom vilket den frigivne skall uppehålla sig, och bör därvid, om så kan ske, bifogas förslag å tillsyningsman.

7 §.

För den, som villkorligt frigives, utfärdar fångvårdsstyrelsen, efter mottagen underrättelse om förordnande, som i 8 § sägs, frihetspass, däri, såvitt icke i beslutet om frigivning är annorlunda stadgat, honom förelägges: att begiva sig till den ort, inom vilken han skall äga att under prøvotiden vistas, och efter framkomsten till påteckning uppvisa passet hos den, som skall över den frigivne utöva tillsyn, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som i passet meddelas; att hos tillsyningsmannen göra anmälan om bostad samt ombyte därav; att vid påfordran inställa sig hos tillsyningsmannen samt angående sin sysselsättning och övriga förhållanden lämna de upplysningar, som av denne äskas; samt att ej utan särskilt skriftligt medgivande uppehålla sig utom den anvisade vistelseorten.

I passet skall jämväl införas fullständig underrättelse om vad den frigivne i övrigt, likmätigt 2 § eller till följd av särskild bestämmelse i frigivningsbeslutet, skall hava att under prøvotiden iakttaga, så ock om påföljden, därest han åsidosätter vad honom enligt passet åligger.

Den, som frigivits, vare pliktig att vid anfordran uppvisa passet för polismyndighet.

8 §.

Tillsyningsman, som i 7 § sägs, förordnas för varje fall av Konungens befallningshavande. Finnes ej annan person vara därtill lämplig och villig, vare på landet landsfiskal samt i stad polismästare och stadsfiskal pliktiga att mottaga sådant förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

*Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 12 april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde det av särskilda sakkunniga den 25 juli 1917 avgivna betänkande med förslag till lag angående villkorlig straffdom och lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning m. m. samt anförde:

»Riksdagen har åren 1908, 1909 och 1912 i särskilda skrivelser hemställt, att Eders Kungl. Maj:t täcktes låta verkställa utredning, huruvida och i vad mån en övervakning över villkorligt dömda lämpligen kunde anordnas, huruvida och på vilka villkor villkorlig dom kunde komma till användning jämväl beträffande personer, som för fylleri och därmed sammanhängande förseelser dömdes till böter, utan avseende å den

omständigheten, om vid domens avkunnande kunde antagas, att den tilltalade skulle nödgas avtjäna böterna med frihetsstraff, samt huruvida och i vad mån institutet villkorlig dom kunde vinna tillämpning jämväl på personer, som dömdes till längre tids frihetsstraff än straffarbete i tre månader eller fängelse i sex månader, ävensom för riksdagen framlägga de förslag, vartill denna utredning kunde giva anledning.

Därjämte har riksdagens justitieombudsman i underdånig skrivelse den 5 juli 1912 ansett sig böra fästa Eders Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på en fråga, som stode i nära beröring med den av riksdagen ifrågasatta utvidgningen av den villkorliga domens tillämplighet och enligt justitieombudsmannens tanke borde samtidigt lösas, nämligen åstadkommandet av undersökning i det särskilda fallet av den brottsliges förhållanden i och för bedömande av villkorlig doms lämplighet. Justitieombudsmannen hemställde, att det måtte, i den mån sådant läte sig i lagstiftningsväg göra, varda sörjt för uppfyllande av lagens fordran i detta avseende.

Jämväl i fråga om den villkorliga frigivningen hava från riksdagens sida ifrågasatts vissa ändringar i gällande bestämmelser. Redan i skrivelse den 25 april 1908 till Eders Kungl. Maj:t uttalade nämligen riksdagen såsom sin mening, att den närmare tillsynen över villkorligt frigivna icke i regel borde utövas av polismän utan av andra för uppgiften särskilt lämpade personer samt ifrågasatte lagändring i denna riktning. Att alldeles utsluta polismän från att taga befattning med övervakning av villkorligt frigivna vore dock enligt riksdagens uppfattning icke lämpligt, utan syntes den frigivne, då han ankommit till den ort, inom vilken han ägde att under prövotiden vistas, böra anmäla sig hos vederbörande polistjänsteman, som då i flertalet fall skulle hava att, med bibehållande av en viss rätt till kontroll, hänvisa honom till den person, som hade att utöva tillsyn över den frigivne.

Riksdagens justitieombudsman har slutligen i förutnämnda skrivelse den 5 juli 1912 uttalat sig för en utsträckning av den villkorliga frigivningens tillämplighet jämväl till brottslingar, vilkas straff verkställts under något kortare tid än två år.

I anledning av, bland annat, dessa framställningar förordnade Eders Kungl. Maj:t överdirektören V. Almquist, revisionssekreteraren Algot Bagge och advokaten friherre Georg Stjernstedt att såsom sakkunniga biträda i justitiedepartementet med verkställande av utredning och avgivande av förslag till, bland annat, utsträckt tillämpning av villkorlig dom och villkorlig frigivning ävensom nya eller ändrade bestämmelser i övrigt beträffande dessa rättsinstitut. Sedermera kallades därjämte

registratorn vid Stockholms rådhusrätt Harald Salomon att såsom sakkunnig biträda i departementet vid behandlingen av frågan om villkorlig dom i de delar Almquist, Bagge och Stjernstedt funne erforderligt.

De sakkunniga hava i sitt den 25 juli 1917 avgivna betänkande framlagt dels förslag till ny lag angående villkorlig straffdom jämte därav föranledd lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen om straffregister, dels ock förslag till ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen angående villkorlig frigivning.

Eders Kungl. Maj:t har genom beslut den 7 augusti 1917 anbefallt, att underdåniga utlåtanden över de sakkunnigas förslag skulle avgivas av strafflagskommissionen, hovrätterna, Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande samt magistraterna i Stockholm, Göteborg och Malmö, varjämte föreningen Skyddsvärnet lämnats tillfälle att yttra sig över förslagen.

De från hovrätterna, Eders Kungl. Maj:ts befallningshavande, nyssnämnda magistrater och föreningen Skyddsvärnet inkomna yttrandena hava överlämnats till strafflagskommissionen, och har denna därefter inkommit med underdånigt utlåtande i ärendet.

De sakkunnigas förslag till lag angående villkorlig straffdom.

Med de sakkunnigas förslag till lag angående villkorlig straffdom åsyftas icke någon förändring av de grundvalar, varpå detta institut hos oss uppbyggts. Den kommitté, som utarbetade förslaget till gällande lag angående villkorlig straffdom, angav syftet med den villkorliga domen vara att göra tillämpning av det korta frihetsstraffet umbärlig i sådana lindrigare fall, där goda skäl finnes för förskoning från fängelset och där rättelse på annat sätt syntes stå att vinna. Dessa synpunkter hava de sakkunniga ansett böra i stort sett alltjämt förbli grundläggande för den villkorliga domen. De ändringar och tillägg, som de sakkunnigas förslag innehåller, äro också att beteckna mera såsom en utbyggnad än en förändring av det nuvarande institutet.

Övervakning.

De sakkunniga hava föreslagit införande av övervakning över dem, som dömas villkorligt, med den inskränkning, att övervakning ej skall anordnas, om av särskilda skäl kan antagas, att den dömde skall låta sig rättas därförutan. I samband härmed har såsom anledning till anståndets förverkande upptagits ej blott förövande av brott utan även underlåtenhet i övrigt att föra ett ordentligt liv, att ställa sig till efter rättelse de föreskrifter, som givits till övervakningens befrämjande, och att göra vad i den dömdes förmåga står att fullgöra ålagd ersättnings-skyldighet.

De sakkunniga framhålla i sitt betänkande, att övervakningsinstitutet vore en form för behandling av brottsliga element, vilken i hög grad skilde sig från polisuppsikten. Övervakningen stode på gränsen mellan

åtgärder, som avsåge brottslighetens direkta bekämpande med straff, samt den samhällsuppbyggande vård om ungdom och andra hjälpbehövande, som utövades i form av barnavård, skolväsen, fattigvård, alkoholistvård m. m. Övervakning och villkorlig dom kompletterade varandra: övervakningen genom att den villkorligt dömda ej lämnades vind för våg, utan känning av att verkligen något allvarligt, som krävde ändring i hans hittillsvarande uppträdande, inträffat; den villkorliga domen genom att giva nödig bakgrund och eftertryck åt övervakarens uppfostrande och stödjande verksamhet.

Den tillsyn, som ur samhällsskyddets synpunkt funnes anordnad i vårt land, vore av två olika typer, dels ren polisuppsikt eller liknande åtgärd — så vore fallet med uppsikten över bettlande och lösdrivare — dels övervakning i den mening ordet här tagits, en form som valts, då det gällde villkorligt frigivna samt från tvångsuppfostringsanstalt eller alkoholistanstalt utskrivna. Att polisuppsikten över bettlande och lösdrivare icke medfört avsevärda resultat, ansåge de sakkunniga obestridligt. Övervakningen över villkorligt frigivna hade däremot slagit väl ut, och detsamma syntes gälla jämväl övervakning av dem, som villkorligt utskrivits från tvångsuppfostringsanstalt. Beträffande övervakning över utskrivna alkoholister föreläge ej ännu resultat, på vilket något säkert omdöme kunde grundas.

Att även i fråga om villkorligt dömda en anordning, som anslöte sig till huvudtankarna i det system, som redan funnes i vårt land infört för villkorligt frigivna m. fl., skulle bliva av stort gagn, syntes de sakkunniga i hög grad sannolikt. Den frivilliga verksamhet för övervakning av villkorligt dömda, som på en del platser i vårt land utövats, hade visserligen på det hela taget visat goda resultat, men det hade för denna verksamhets målsmän stått klart, att betydligt mera skulle kunna uträttas, om övervakningsverksamheten gäves stadga och organisation genom lagstiftningen och bleve införd såsom ett led i statens åtgärder för brottslighetens bekämpande. Förvisso berodde framgången av övervakningen främst på de personliga egenskaperna hos dem, vilka utövade övervakningen, men möjligheten att göra dessa egenskaper gällande ökades säkerligen däri-genom, att övervakarna erkändes såsom utövare av en allmän befattning. Deras ställning såväl till offentliga institutioner som icke minst till de övervakade själva stärktes i en grad, som gjorde, att nyttan av en dylik legalisering väsentligen överstege den olägenhet, som kunde ligga däri, att en frivillig verksamhet bundes genom lagstadganden.

De sakkunniga hava föreslagit, att övervakningen skall stå under vederbörlig domstols vårdnad. Detta medför skyldighet för domstolen

eller, då domstolen ej har sammanträde, dess ordförande att bland annat tillse, att övervakare finnes, pröva anmärkningar mot övervakaren och, där så kräves, förordna annan i hans ställe.

Att i de större städerna, där antalet övervakade komme att bliva särskilt stort och där möjligen varje övervakare komme att anförtros övervakning över ett flertal villkorligt dömda, övervakningsverksamheten krävde understöd av allmänna medel, syntes de sakkunniga otvivelaktigt. Detta understöd syntes lämpligen kunna utgå i form av bidrag till där verksamma enskilda föreningar, vilka kunde förväntas lämna domstolarna biträde vid anskaffande av lämpliga övervakare. Därest en dylik förening visade sig förtjänt av förtroende, syntes nämligen all anledning föreligga att begagna sig av det organiserade intresse för saken, som där finnes. Vore föreningen i stånd att anskaffa övervakare, som domstolen kunde godkänna, torde det få anförtros åt föreningen att avgöra, om för sådant ändamål avlöning i större eller mindre utsträckning vore nödvändig. Bidrag av ifrågavarande beskaffenhet torde i dess helhet böra utgå av statsmedel. Huruvida det kunde vara erforderligt att även i fall, där varje övervakare hade endast en eller ett fåtal övervakade omhand, lämna ersättning för övervakarens arbete, torde kunna avgöras först efter därom vunnen erfarenhet.

*Utvidgning
av den vill-
korliga do-
mens till-
lämplighet*

Vad beträffar den av riksdagen ifrågasatta utvidgningen av den villkorliga domens tillämplighetsområde, hava de sakkunniga föreslagit en höjning av det straffmaximum, där villkorlig dom är tillämplig, från tre till sex månaders straffarbete samt från sex månaders till ett års fängelse. De sakkunniga förmenade, att även vid ådömande av dessa högre straff omständigheter kunde föreligga, då betänkligheterna att låta en akut brottsling göra bekantskap med fängelset vore så stora, att möjlighet borde öppnas för domstolen att medgiva anstånd med straffverkställigheten, även där det från andra synpunkter kunde ligga i rättsordningens intresse, att straffet utkrävdes. Att de sakkunniga, trots det försvagande av lagens straffhot, som därav kunde följa, kunnat föreslå denna utvidgning, sammanhängde därmed, att de sakkunniga ansett den föreslagna övervakningen komma att verka i riktning mot en bättre känedom om verkningarna av de villkorliga domarna samt eu starkare känsla ej blott hos den dömda själv utan jämväl hos allmänheten av den allvarliga beskaffenheten även av en villkorlig dom.

Däremot hava de sakkunniga avstyrkt, att villkorlig dom finge användas vid böter för fylleri och därmed sammanhängande förseelser utan avseende å den omständigheten, huruvida vid domens avkunnande kunde antagas, att den tilltalade skulle nödgas avtjäna böterna med frihetsstraff.

Riksdagen anförde i sin den 16 mars 1909 dagtecknade skrivelse, att riksdagen förnämligast på grund av den ringa effektiviteten av ett bötesstraff eller ett sådant kortvarigt fängelsestraff, vartill böter förvandlats, å särskilt de personer, som beginge fylleriförseelser, ansåge önskvärt, att möjlighet bereddes att i större utsträckning, än för närvarande kunde ske, inverka på den felande genom den återhållande varning, som en villkorlig dom kunde för honom innebära. Riksdagen förklarade vidare, att med skäl kunde ifrågasättas, om ej med en sådan utsträckning av den villkorliga domens användbarhet lämpligen borde följa enahanda möjlighet för dess tillämpning även i fråga om bötesstraff för andra förseelser. De sakkunniga ansåge däremot, att ett hot om visst bötesbelopp utkrävande knappast kunde innebära en avsevärt kraftigare maning till framtida välförhållande än samma böters uttagande hos den felande jämte vetskaper att, om han ånyo förbröte sig, han drabbades av nytt straff. Att åter söka genom att förena övervakning med den villkorliga domen förstärka den i och för sig ringa uppfostrande verkan, som kunde följa av en villkorlig dom å böter, vilka förutsattes kunna betalas, syntes från åtskilliga synpunkter olämpligt. Om det straff, i vars ställe villkorlig dom och övervakning inträdde, vore alltför ringa, kunde detta missförhållande, fränsett dess i principiellt avseende betänkliga sidor, helt visst äventyra institutets framgång. Även om övervakaren borde framstå såsom den dömdes hjälpare, måste dock i övervakningen ingå jämväl ett kontrollerande moment, som för många villkorligt dömda kunde kännas besvärande. Utan att ett straff av ej alldeles oväsentlig beskaffenhet svävade över hans huvud, kunde den övervakade lätt frestas att genom brytande av föreskrifterna göra slut på en övervakning, som kändes tryckande. Ingen för honom verkligt kännbar påföljd inträdde ju på grund av ett sådant åtgörande. För övrigt torde en föreskrift om övervakning vid villkorliga domar å böter, som kunde betalas, visa sig olämplig redan på grund av svårigheten att skapa en övervakarekår, tillräckligt stor för det ifrågavarande ändamålet. Redan antalet bötesdömda, som årligen underginge förvandlingsstraff, vore högst betydande (1913: 15,271; 1914: 12,927; 1915: 11,456; 1916: 8,426). Att försöka en utsträckning av tillämplighetsområdet även till den oerhörda massan av andra bötesdömda vore säkerligen oklokt. Den av riksdagen föreslagna begränsningen till »fylleri och därmed sammanhängande förseelser» vore givetvis ej tillfyllest, då enligt den officiella statistiken angående rättsväsendet för år 1912 antalet av dem, som nämnda år dömts för fylleri, uppginge till 56,622. Hela antalet det året bötesdömda uppginge till 96,938.

En villkorlig bötesdom utan övervakning torde åter redan på grund av det försvagande av lagens straffhot, som onekligen låge i detta institut, leda till ett resultat rakt motsatt det av riksdagen eftersträfvade. Detta försvagande av straffhotet bleve i fråga om villkorliga bötesdomar så mycket betänkligare, som erforderlig kontroll över meddelade villkorliga bötesdomar torde visa sig alltför svår att genomföra.

*Särskild
förundersökning.*

I överensstämmelse med justitieombudsmannens framställning hava de sakkunniga vidare föreslagit särskild förundersökning för utrönande av, huruvida förutsättningarna för villkorlig dom i det särskilda fallet föreligga. De sakkunniga förmenade, att genom en dylik förundersökning skulle i många fall förebyggas, att domstolen, utan att djupare intränga i det särskilda fallet, låte sig ledas av enstaka på ytan varande omständigheter av ömmande art och på grund av dem oriktigt antoge ett sådant undantagsfall föreligga, som vore förutsättning för villkorlig dom. Då åklagaren, åtminstone sådana förhållandena för närvarande vore, ej alltid kunde antagas ägna erforderligt intresse åt uppgiften och då densamma ej kunde åläggas den tilltalades advokat samt domstolen helst borde anlitas endast för komplettering och bearbetning av det redan föreliggande materialet, så ansåge de sakkunniga nödvändigt att söka åt domstolen finna en medhjälpare vid utredningen.

De sakkunniga hava föreslagit, att särskild förundersökning alltid skall anordnas i fråga om häktad, som erkänt den gärning, vilken lägges honom till last, försåvitt icke formella hinder för villkorlig doms meddelande möta. I övriga fall, då sådana hinder icke föreligga, skall frågan om särskild förundersökning få ankomma på ordförandens eller eventuellt domstolens prövning. När beslut fattas om förundersökning, skall samtidigt lämplig och villig person förordnas att utföra densamma. De sakkunniga erinrade, att förundersökaren borde äga förmåga att med planmässighet och snabbhet införskaffa och kritiskt sovra undersökningsmaterialet samt att med tankereda, koncentration och stor noggrannhet i skrift återgiva erhållna uppgifter. Det bleve därför en krävande uppgift för domstolarna att anskaffa väl kvalificerade förundersökare. De sakkunniga ansåge dock, att i den jämförelsevis inskränkta omfattning, i vilken förundersökning enligt de sakkunnigas förslag ovillkorligen föreskrevs, därtill lämpliga och villiga personer alltid stode att få. Skulle i de fall, där förundersöknings anordnande ej vore uttryckligen föreskrivet, sådan förundersökare ej stå att erhålla, måste domstolen söka på annat sätt skaffa sig erforderlig utredning t. ex. genom att höra lärare, arbetsgivare m. fl. Varje förundersökare borde äga rätt att få skälig ersättning av allmänna medel, efter ty rätten bestämmer.

De sakkunniga förklarade, att de i allmänhet sökt undvika ändringar i den gällande lagens text utöver vad som nödvändiggjorts av den föreslagna övervakningen och vad därmed sammanhängde, av höjningen av maximum för frihetsstraff, där villkorlig dom vore tillämplig, samt av förundersökningen. I fråga om 1 § i den nu gällande lagen hade de sakkunniga dock ansett sig böra föreslå en ganska genomgripande förändring jämväl i andra hänseenden.

Av de sakkunniga i öfrigt föreslagna ändringar i lagen angående villkorlig dom.

Den i gällande lag förekommande uppräknningen av omständigheter, som domstolen bör taga i betraktande vid avgörandet av frågan, huruvida antagas kan, att den tilltalade skall utan straffets undergående låta sig rättas, har ersatts av ett kortare stadgande av innebörd, att hänsyn därvid skall tagas särskilt till den dömdes karaktär och personliga förhållanden i övrigt. De sakkunniga hava nämligen, med stöd av den erfarenhet, som förelegat rörande dessa bestämmelsers tillämpning, funnit sig böra förorda mindre utförliga föreskrifter rörande de omständigheter, som skola beaktas vid frågan om den dömdes rättelse.

Den andra i gällande lag upptagna synpunkten, som skall vid frågan om villkorlig dom i synnerhet beaktas, är, huruvida straffets utkrävande skulle medföra påföljder av särskilt menlig beskaffenhet. De sakkunniga förmenade, att ett uttryckligt påpekande i lagen, att denna synpunkt skall beaktas, vore betänkligt. De fall, som på grund av ett dylikt påpekande främst beaktades, vore säkerligen fall av ekonomiskt och därmed jämförligt men. Fara föreläge, att domstolarna på grund av vissa ekonomiska olägenheter, som måste följa av fängelsevistelsen, såsom förlust av någon utlovad god plats eller andra dylika, i många fall säkerligen lätt påvisbara ömmande omständigheter, föranleddes att meddela villkorlig dom, utöver vad lämpligt vore. Andra sådana fall, där fara för påföljder av särskilt menlig beskaffenhet kunde anses jämförelsevis lätt konstaterad och därför framför andra omständigheter kunde komma att beaktas, föreläge t. ex. då den dömdes i samhället intoge en mera bemärkt ställning, som skulle svårt skadas av en fängelsevistelse. Även om det, med utgångspunkt från grundvalen för ifrågasättande institut, icke kunde anses oberättigat att taga hänsyn till en dylik omständighet, kunde det dock från andra synpunkter sett ifrågasättas, huruvida det vore lyckligt, om ett sådant hänsynstagande, som ju skulle medföra en olika behandling beroende på den samhällsklass personen tillhörde, komme att spela någon avsevärd roll.

Det syntes därför de sakkunniga bäst att ej i lagen särskilt framhålla faran för menliga påföljder såsom grund för villkorlig dom, utan att hänsyn därtill finge utan särskilt lagstadgande ingå i det allsidiga beaktande av skälen för och emot villkorlig dom, som lagen förutsatte.

Förutom de ändringar, för vilka nu redogjorts, innebär de sakkunnigas förslag till lag angående villkorlig straffdom jämväl den olikheten mot gällande lag, att villkorlig dom är tillämplig även vid brott mot 25 kap. strafflagen.

I övrigt överensstämmer förslaget i huvudsak med gällande lag.

Departement-
chefen.

Alltmera tränger den tanken igenom, att en kriminalpolitik, som nöjer sig med att allenast hota med straff eller straffa, icke bygger en tillräckligt stark damm för framtiden mot de brottsliga böjelser, som tagit sig uttryck i den straffbara handlingen. Hos oss har den tanken kommit tillsynes bl. a. i bestämmelserna angående särskild tillsyn över villkorligt frigivna. Man har ej ansett det vara väl beställt, om den frigivne, efter lång tids inspärning utsänd ur fängelset direkt till oinskränkt frihet, mötes av svårigheter sådana, att endast den bäst utrustade skulle vara i stånd att utan hjälp övervinna dem. Man har ansett, att den i friheten utträdande för att under dessa förhållanden bestå behöver pålitliga råd och hjälpande händer. Och man har funnit behövt ej blott att bereda den frigivne möjlighet att föra ett ordentligt liv utan även att giva honom de impulser i en sådan riktning, som ligga i vetenskapen, att hans leverne övervakas och att bristande åt ålagda skyldigheter kan föranleda återinträde i fängelset.

En dylik form för statens ingripande mot brottsligheten är ej mindre på sin plats i fråga om dem, som skolat intagas i fängelse, men som genom villkorlig dom erhållit det medgivandet, att det skall bero på deras uppförande under viss provotid, om straffet skall gå i verkställighet eller ej. Visserligen är kanske behovet av hjälp ej alltid så trängande som för den, vilken efter en längre strafftid utsläppes ur fängelset. Men å andra sidan är faran för ett återvändande i de gamla hjulspåren mera näralliggande än i fråga om den villkorligt frigivne, liksom ock vid villkorlig dom utan övervakning den åsikten lätt vinner spridning, att lagen kan överträdas åtminstone en gång utan någon som helst påföljd. Jag anser därför de synpunkter riktiga, som ligga till grund för de sakkunnigas förslag rörande övervakning av villkorligt dömda.

Den risken kan ju alltid föreligga, att i enskiida fall ett ingripande genom övervakare i de villkorligt dömdas liv icke kommer att ske med den varsamhet, som erfordras för ett lyckligt resultat. I Sverige torde dock under den snart tioåriga frivilliga övervakningsverksamhet, som utövats i fråga om villkorligt dömda, denna risk knappast varit skönjbar och det är att hoppas att under medverkan av de krafter, som i Sverige brutit mark för denna verksamhet, liknande goda traditioner skola fortfara.

En utvidgning av den villkorliga domens tillämplighetsområde i den riktning de sakkunniga föreslagit anser jag vara att förorda, liksom jag finner, att övertygande skäl framförts mot den av riksdagen jämväl ifrågasatta möjligheten att tillämpa villkorlig dom vid böter utan avseende å den omständigheten, huruvida vid domens avkunnande kunde antagas, att den tilltalade skulle nödgas avtjäna böterna med frihetsstraff.

Jämväl de förslag i övrigt, som de sakkunniga framlagt i fråga om särskild förundersökning samt omarbetning av bestämmelserna rörande de omständigheter, som böra tagas i betraktande vid frågan, huruvida villkorlig dom skall meddelas, ävensom rörande villkorlig doms tillämplighet å brott mot 25 kap. strafflagen, anser jag fotade på riktiga grunder.

I anledning av anmärkningar, som framställts särskilt i strafflagskommissionens utlåtande, har jag emellertid funnit vissa detaljändringar böra vidtagas i de sakkunnigas förslag.

*Anmärknin-
gar i avgiv-
na utlåtanden.*

Den kanske mest betydande av dessa ändringar avser att bereda ordföranden i underrätt, som har att pröva fråga om anstånds förverkande utan sammanhang med ådömande av straff för brott, möjlighet att före domstolssammanträdet vidtaga förberedande åtgärder för frågans utredning. Har framställning till domstolen om varning eller anståndets förverkande av annan anledning än begånget brott ingivits å tid, då sammanträde med domstolen ej hålles, skall domstolens ordförande kunna dels lämna den dömde tillfälle att före domstolens sammanträde avgiva yttrande över framställningen dels ock i visst fall inhämta övervakarens utlåtande.

I sammanhang härmed har jag funnit föreskrift böra meddelas därom att, såsom Stockholms magistrat föreslagit, framställningen skall göras skriftligen.

Stadgande om rätt för förundersökare att, på sätt de sakkunniga ifrågasatt, få skälig ersättning efter rättens prövning, har på av strafflagskommissionen gjord hemställan inryckts i själva lagförslaget.

I enlighet med kommissionens förslag har från den av de sakkunniga utarbetade instruktionen för övervakare överflyttats till lagförslaget bestämmelse om skyldighet för övervakaren att, då han får kännedom om, att den övervakade vid domstol åtalats för brott, så snart ske kan, göra anmälan om den meddelade villkorliga domen hos domstolen i fråga.

I anledning av påpekande från kommissionen därom, att den dömde ej kunde förutsättas alltid känna till, att han skall stå under övervakning, där annan föreskrift i den villkorliga domen ej lämnats, har i

4 § i förslaget intagits bestämmelse, att underrättelse därom skall meddelas i domen.

Vidare har av kommissionen gjorts gällande, att möjligen tvekan kunde uppstå rörande den processrättsliga naturen av det beslut, varigenom anstånd förklarats förverkat utan sammanhang med ådömande av straff för brott, och att därför stadgande borde givas av innehåll, att i fråga om fullföljd av talan mot dylikt beslut ävensom dess befordrande till verkställighet skall lända till efterrättelse vad i sådant hänseende gäller om slutligt utslag i brottmål. Enligt min mening torde det visserligen ligga i sakens natur, att, i den mån ej annat föranledes av vissa i förslaget för särskilda fall givna stadganden, den allmänna straffprocessens bestämmelser äro i tillämpliga fall att använda jämväl å det förfarande, som inledes genom framställning om varning eller anståndets förverkande av annan anledning än begånget brott. Men då det kan vara angeläget, att varje tvekan häves särskilt på den punkt, varom ovisshet nu yppats, har i förslaget införts ett stadgande i den föreslagna riktningen.

Av kommissionen framställda anmärkningar, att forumsbestämmelsen i förslagens 13 § bör innehålla föreskrift jämväl för det fall, att den villkorligt dömd ingenstades äger stadigt hemvist; att domstol, som meddelar ny villkorlig dom och således enligt 18 § i de sakkunnigas förslag skall vara vårdnadsdomstol, bör åläggas lämna underrättelse om däri avsedda beslut till den domstol, som förut utövat vårdnaden; samt att för vårdnadsdomstolens ordförande bör stadgas skyldighet att, sedan villkorlig dom vunnit laga kraft, därom snarast möjligt underrätta övervakaren, hava föranlett ändringar i förslaget i förordad riktning.

Av departementsschefen ej förordade ändringsförslag.

Vissa andra av strafflagskommissionen framställda ändringsförslag har jag däremot icke funnit mig böra förorda.

Enligt lagförslagens 6 § andra stycket kan, därest villkorligt dömd, som skall stå under övervakning, vid åtalets anhängiggörande ej fyllt 21 år, i den villkorliga domen åläggas honom skyldighet, i visst avseende eller i allmänhet, att efterkomma föreskrift och foga sig i anordning, som övervakaren finner erforderlig för hans rättelse. Då sex månader av prövotiden förflutit, kan emellertid vårdnadsdomstolen förordna, att bestämmelsen om berörda skyldighet skall förfalla.

Strafflagskommissionen.

Strafflagskommissionen, som förklarade sig ej hava något att erinra mot den princip, som låge till grund för nämnda stadgande, fann det emellertid varken lämpligt eller erforderligt att åt övervakaren överlämna en så vidsträckt befogenhet, som stadgandet medgäve, och hemställde därför, att orden »eller i allmänhet» finge utgå.

Jag inser tillfullo, att det stadgande, mot vilket strafflagskommissionen vänder sig, ger övervakaren en makt, som, om den missbrukas, kan medföra allvarliga olägenheter. Från rättssäkerhetens synpunkt vore det förvisso mera tilltalande, om domstolen i den villkorliga domen angåve det eller de avseenden, där lydnadsplikt förelåge för den övervakade. Men här stöter man delvis på samma svårigheter, som föranlett de sakkunniga att avstå från bestämmelse om befogenhet för domstolen att i fråga om villkorligt dömda i allmänhet föreskriva vad den dömde i särskilda avseenden hade att iakttaga, vid äventyr av straffets verkställande. De sakkunniga anförde såsom skäl mot ett dylikt stadgande, bland annat, att det vore tvivelaktigt, om domstolen kunde utforma så ingående och för en längre tid framåt avpassade föreskrifter, som krävdes för att goda verkningar därav skulle kunna förväntas. Denna svårighet är ej mindre, kanske snarare större, i det nu ifrågavarande fallet. Det torde ofta vara nästan omöjligt, att redan vid tiden för den villkorliga domen bilda sig en klar uppfattning om de åtgärder, som böra av övervakaren vidtagas för att få den unge villkorligt dömd in på rätta vägar. Övervakaren behöver ej sällan pröva sig fram, duger ej en åtgärd, får han tillgripa en annan. Men skall ett gott resultat nås, fordras understundom, att bakom övervakarens personliga inflytande kan sättas ett tvång för den unge att lyda, ett tvång, som dock ingalunda i skärpa motsvarar de frihetsinskränkningar, han skulle underkastas i händelse av straffets avtjänande, utan snarare blir, såsom de sakkunniga påpekat, en efter förhållandena lämpad ersättning för den uppfostrande och kontrollerande föräldramyndighet, som den unge till äventyrs alltför tidigt lämnat eller kanske aldrig varit underkastad. En viss garanti mot missbruk från övervakarens sida ligger i förslagets bestämmelse om domstolens och dess ordförandes befogenhet att när som helst entlediga övervakaren. En annan garanti finnes i vårdnadsdomstolens befogenhet att, då sex månader av prövotiden förflutit, förordna, att bestämmelsen om lydnadsplikt skall förfalla. Denna garanti synes mig böra ytterligare förstärkas därhän, att ett sådant förordnande skall kunna meddelas, oberoende av huru stor del av prövotiden förflutit och icke, såsom i de sakkunnigas förslag stadgats, först efter det sex månader förflutit av prövotiden. Det är då lagt i domstolens hand att hejda missbruk från övervakarens sida genom att entlediga honom samt att, där med hänsyn till den unge villkorligt dömd lydnadsplikten visat sig olämplig, låta bestämmelsen därom förfalla.

Departementsschefen.

Strafflagskommissionen har vidare anmärkt, att i motiverna till 23 § i de sakkunnigas förslag, dessa själva förutsett det fall, att allmän

Strafflagskommissionen.

underrätt, som meddelat villkorlig dom i målet och således enligt den allmänna regeln skulle vara vårdnadsdomstol, redan vid den villkorliga domens meddelande kunde finna, att på grund av den dömdes vistelse på annan ort eller annan omständighet vårdnaden borde tillkomma annan underrätt. De sakkunniga hade ansett, att i dylikt fall vårdnaden omedelbart borde överflyttas. Strafflagskommissionen har funnit detta innebära en onödig omgång och hemställt, att i den villkorliga domen måtte kunna förordnas, att annan allmän underrätt skall vara vårdnadsdomstol.

*Departements-
chefen.*

Skillnaden mellan de båda förslagen torde vara obetydlig. Den synes inskränka sig därtill, att i det av strafflagskommissionen omnämnda fallet enligt de sakkunnigas förslag beslutet om vårdnadens överflyttande gives särskilt, omedelbart efter den villkorliga domen, men efter strafflagskommissionens förslag inryckes i den villkorliga domen. Då överflyttande av vårdnaden i det fall, att fråga därom uppkommer efter den villkorliga domen, måste vidtagas genom särskilt beslut, och den närstående förvaltningsåtgärden att förordna övervakare, även där denna kan vidtagas i omedelbar anslutning till den villkorliga domen, förutsättes ske genom särskilt beslut, synes det naturligt att låta samtliga dylika åtgärder avgöras genom beslut, skilda från den villkorliga domen. Någon olägenhet av en dylik anordning synes ej behöva inträda, och jag har därför ej blivit övertygad om behövligheten av den av strafflagskommissionen föreslagna ändringen.

*Strafflags-
kommissionen.*

Slutligen har strafflagskommissionen ifrågasatt ett tillägg i bestämmelserna rörande förundersökning av innehåll, att förordnande om särskild förundersökning icke behöver ske, ej blott där villkorlig dom av formella skäl är utesluten, utan även där eljest är uppenbart, att villkorlig dom icke kan vinna tillämpning. Att i dylika fall verkställa förundersökning syntes strafflagskommissionen opåkallat. Då prövningen, huruvida sådant fall vore för handen, emellertid förutsatte bland annat ett säkert bedömande av det föreliggande brottets straffrättsliga karaktär, ansåge kommissionen densamma icke kunna anförtros åt polismyndigheten eller åklagaren utan böra tillkomma ordföranden i vederbörlig domstol, sedan anmälan om häktningen inkommit till honom.

*Departements-
chefen.*

Enligt min mening är de sakkunnigas förslag att föredraga. Den befattning med förordnande om förundersökning rörande häktad, som enligt detta förslag åligger domstolens ordförande, förutsätter icke någon prövning av förundersökningens behövlighet i det särskilda fallet och innebär således ej något som helst ställningstagande till frågan om villkorlig doms lämplighet eller olämplighet i det särskilda fallet. Fördelen av att ordföranden i den domstol, som skall avgöra frågan om den vill-

korliga domen, ej på förhand givit sin egen uppfattning tillkänna genom ett preliminärt beslut, synes mig överväga den möjliga olägenheten därav, att i vissa fall en förundersökning igångsättes, som för frågan om villkorlig doms meddelande visar sig obehörlig. Beaktas bör även, att en sådan förundersökning kan från andra synpunkter utgöra ett värdefullt bidrag till utredningen i målet.

Utöver vad strafflagskommissionen sålunda haft att anmärka beträffande de sakkunnigas förslag till lag angående villkorlig straffdom, hava två ledamöter av kommissionen, professor E. Kallenberg och häradshövding A. Åkerman, gjort särskilda erinringar mot förslaget.

Professor Kallenberg, med vilken häradshövding Åkerman instämt, har framhållit, att visserligen goda grunder förelegat för införande i vår rätt av övervakningsinstitutet, men att de sakkunnigas förslag antagligen ginge något längre än som åtminstone för närvarande kunde anses lämpligt och tillrädligt. Enligt de sakkunnigas förslag skulle övervakning av villkorligt dömd äga rum i alla fall, där ej i domen uttryckligen föreskrevs, att så ej skulle vara förhållandet, och sådan föreskrift finge meddelas endast om det av särskilda skäl finge antagas, att den dömd skulle utan övervakning låta sig rättas.

Beträffande unga förbrytare syntes ock enligt reservanternas uppfattning mycket starka skäl tala för att vid villkorlig dom göra övervakning till regel och låta sådan dom utan övervakning vara ett av särskilda, i det konkreta fallet ådagalagda omständigheter påkallat undantag. I ganska olika läge befunno sig frågan om införande av övervakning beträffande vuxna förbrytare. Framför allt för den till mogen ålder komne kunde den uppfattningen lätt träda i förgrunden, att anordningen innebure icke blott ett stöd och en hjälp utan även obehag och lidande på grund av den däri innefattade kontrollen och inskränkningen i den dömdes handlingsfrihet. Därmed inträdde en växande fara för att den dömd betraktade övervakningen såsom ett svårare lidande än det straff, till vilket han dömts villkorligt, och frestades att genom överträdande av villkoren för anståndet framkalla dess förverkande och ersättande med straffet.

Lagen borde enligt reservanternas mening beträffande de till mogen ålder komna ställa sig på en standpunkt motsatt den nu angivna. Av lagens avfattning borde framgå, att domstolen icke borde förordna om övervakning av vuxen förbrytare, med mindre den av utredningen i målet vunnit full övertygelse om, att den dömd icke skulle låta sig rättas utan övervakning.

*Reservanter
inom straff-
lagskom-
missionen.*

Departementschefen.

Även jag hyser vissa betänkligheter mot att som regel underkasta till mogen ålder komna personer, vilka erhållit villkorlig dom, den noggranna övervakning de sakkunnigas förslag innebär. Men å andra sidan kan jag icke undgå att finna, att vägande anmärkningar kunna göras mot de nämnda ledamöternas i strafflagskommissionen förslag till lösning av denna fråga. Och då jag icke är beredd vare sig att föreslå viss annan anordning av övervakningen, än de sakkunniga föreslagit rörande de vuxna, eller, än mindre, att helt avföra övervakningen rörande dessa, har jag stannat vid att också i denna punkt ansluta mig till de sakkunniges förslag, vilket vunnit den mest bestämda anslutning från dem, som äga erfarenhet inom den hittillsvarande frivilliga övervakningsverksamheten.

I själva verket hava icke heller de sakkunniga förbisett den huvudsakliga synpunkt, som varit bestämmande för nämnda reservanternas uppfattning, och förslaget ger också i viss mån övervakningen en olika karaktär allt eftersom densamma gäller till mogen ålder komna personer eller icke.

Givetvis bör, såsom reservanternas anförde, den inskränkning i handlingsfriheten, som träder i stället för straffets avtjänande, icke vara så betydande, att den villkorligt dömda frestas att genom brytande av villkoren föranleda, att straffets avtjänande träder i stället för nämnda inskränkning. Vikten av denna synpunkt hava även de sakkunniga med skärpa framhållit. I de sakkunnigas förslag hava därför de vuxna ej ålagts lydnadsplikt gent emot övervakaren. De sakkunniga hava jämväl påpekat, att om den vuxne villkorligt dömda, som ställts under övervakning, för ett ordentligt liv, fullgör lagens föreskrift i fråga om honom ålagd skyldighet att gälda skadestånd samt ej bryter mot de bestämmelser, som givits för att underlätta övervakningen, något förverkande av anståndet ej kan ifrågakomma, även om han handlar i rak strid mot övervakarens råd. Den dömda har då visat, att han kan reda sig på egen hand och att övervakarens verksamhet i den delen är obehövlig. De sakkunniga anse dylika bestämmelser ej innebära, att man från nu nämnda synpunkt betraktat, åtminstone som regel, spänner bågen för högt. De sakkunniga hava emellertid erinrat, att om vid ett förvandlingsstraff eller till och med vid ett kortare, direkt ådömt fängelsestraff övervakningen på grund av individuella omständigheter blir en påföljd, vars allvar står i uppenbart missförhållande till straffets obetydlighet, villkorlig dom ej bör meddelas.

Man torde ock enligt min mening kunna hysa den förhoppningen, att om nödig återhållsamhet iakttages vid meddelandet av villkorlig dom i fall, där sådan dom från nu angivna synpunkt kan synas betänklig,

den av såväl de sakkunniga som reservanterna uppmärksammade faran skall kunna undvikas. Det gäller ju dock med ytterst få undantag personer, som förut ej gjort bekantskap med fängelset och som därför få antagas rygga tillbaka för risken att bryta mot villkoren, även om dessa innebära ett visst obehag.

Den av de sakkunniga förordade försiktigheten med villkorlig doms beviljande i fall, där villkoren kunna antagas vara allt för tryckande, medför dock en kanske icke alltid önskvärd inskränkning i bruket av ifrågavarande institut. En sådan inskränkning följer emellertid även med reservanternas förslag. Enligt lagförslaget 1 § får villkorlig dom ej meddelas, där ej, med hänsyn till bland annat den övervakning, som kan erhållas, skälig anledning finnes att antaga, att den dömda skall låta sig rättas utan det ådömda straffets undergående. Enligt reservanternas förslag får ej förordnas om övervakning, med mindre domstolen vunnit full övertygelse om, att övervakning är nödvändig för rättelsen. I de ej sällan förekommande fall, då domstolen står tvekande — då det å ena sidan ej finnes skälig anledning antaga, att den dömda skall låta sig rättas, oberoende av om stödet av en övervakare tillkommer eller ej, och å andra sidan domstolen ej är fullt övertygad om att övervakning är nödvändig, men domstolen känner sig på den säkra sidan, om den dömda ställes under övervakning d. v. s. i sådana fall, där lagförslaget löst svårigheten genom att föreskriva övervakning — där skulle reservanternas förslag lätt medföra, att villkorlig dom ej kommer att ges. Detta förefaller så mycket mindre tilltalande som reservanternas förslag förutsätter, att villkorlig dom däremot kan ges i de i och för sig mindre hoppfulla fall, där just på grund av personens större opålitlighet övervakning är otvivelaktigt nödvändig och därför enligt reservanternas förslag tillåten.

Jämväl i ett annat avseende hava reservanterna framställt en erinran till de sakkunnigas förslag. Enligt reservanternas uppfattning är domstol, som förklarar anstånd med straffets verkställighet förverkat på grund av begånget brott, befogad att — under förutsättning att lagstadgade betingelser i övrigt äro för handen — förordna om straffets utbytande mot tvångsuppfostran. En sådan befogenhet borde enligt reservanternas mening lämnas domstolen jämväl i det fall, att den dömda förverkat anståndet på grund av dåligt uppförande i övrigt eller på grund av underlåtenhet att fullgöra honom åliggande, i lagförslaget närmare angivna skyldigheter.

Den av reservanterna sålunda upptagna frågan sammanhänger med andra spörsmål av större räckvidd, som på senare tid framkommit. I utlåtande, som fångvårdsstyrelsen jämlikt § 46 riksdagsordningen avgivit

*Reservan-
terna.*

*Departement-
chefen.*

till lagutskottet vid innevarande års riksdag i anledning av väckt motion om skrivelse till Kungl. Maj:t angående framflyttande av straffbarhetsåldern, har fångvårdsstyrelsen, i sammanhang med att styrelsen uttalat sig för ett höjande av straffbarhetsåldern, förordat lagändring av innebörd, att de grundsatser, på vilka villkorlig dom samt därmed förenad övervakning äro uppbyggda, skulle tillämpas jämväl då det gällde verkställighet av ålagd tvångsuppfostran. Vad fångvårdsstyrelsen sålunda föreslagit synes visa, att, om frågan rörande förhållandet mellan villkorlig dom och tvångsuppfostran skall upptagas, detta bör äga rum inom en vidare ram än reservanternas avsett. Skulle detta ske i samband med det nu föreliggande förslaget, vilket i och för sig icke synes nödvändigt, skulle detta medföra ett enligt min mening olämpligt uppskov med den redan förberedda reformen av den villkorliga domen. Vid sådant förhållande synes mig med prövningen av reservanternas förslag i denna del böra få anstå.

Utöver vad sålunda ändrats i de sakkunnigas förslag till lag angående villkorlig straffdom i anledning av anmärkningar, som framställes i de avgivna utlåtandena, har en omarbetning ägt rum av de bestämmelser, som avse domstolens rätt att meddela den villkorligt dömde varning. Enligt de sakkunnigas förslag är med varningen avsett allenast att giva en mera högtidlig form åt de förmaningar, som man förutsatt komma att meddelas i fall, då den villkorligt dömde felat, men dock ej så grovt, att förverkande av anstånd synes böra äga rum.

Jag har ansett varningen böra givas en mera framskjuten plats. Om den villkorligt dömde fälles till något obetydligt ordningsstraff eller om han, utan att göra sig skyldig till brott, försummar honom åliggande skyldighet att föra ett ordentligt leverne, att ersätta skada eller att söka, i vad på den dömde må bero, underlätta övervakningen, eller brister åt honom ålagd lydnadsplikt, och denna förseelse, ehuru lindrig, likväl är av den art, att vederbörande icke anse sig kunna underlåta att i anledning av densamma vidtaga åtgärd — för sådana fall synes varning och icke anståndets förverkande böra för domstolen te sig såsom den åtgärd, vilken i första hand bör tillgripas. Visserligen kan det befaras, att en bestämmelse i denna riktning kan medföra ett tätare anlitande av domstolen särskilt från övervakarnas sida, än eljest blivit fallet, men den ökning i domstolsarbetet, som därigenom kan inträda, synes ej kunna bliva av så avsevärd betydelse, att den innebär tillräckligt skäl att avstå från den ifrågasatta, i och för sig lämpliga omarbetningen av för-

slaget på nämnda punkt. I sammanhang härmed har stadgande intagits därom, att varning ej må meddelas efter provotidens utgång.

Förutom de ändringar jag nu berört, hava några rent formella jämkningar i förslaget vidtagits.

Förslaget till lag angående villkorlig straffdom, i den avfattning detsamma sålunda erhållit, har föranlett utarbetande av förslag till vissa ändringar i 16^a och 25 kap. rättegångsbalken.

I 16 kap. 10 § rättegångsbalken är stadgat, att, om underrätt genom beslut under rättegången utlåtit sig angående ersättning åt vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller åt någon, som av rätten eller Konungens befallningshavande förordnats att i rättegången biträda häktad eller som av rätten förordnats att i visst mål eller ärende biträda som tolk, så skall mot det beslut i händelse av missnöje särskild talan föras. I 25 kap. 5 § rättegångsbalken föreskrives, att denna talan skall föras genom besvär. Det förut omförmälda, i förslaget till lag angående villkorlig straffdom intagna stadgandet om rätt för förundersökare att få skäligen ersättning efter rättens prövning torde böra medföra, att i 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken vidtagas sådana ändringar, att där givna bestämmelser komma att gälla även rättens beslut om ersättning till förundersökare.

I sammanhang med förslaget till lag angående villkorlig straffdom hava de sakkunniga framlagt förslag till en mindre ändring i 2 § 2 mom. i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister, avseende att göra den däri givna bestämmelsen tillämplig jämväl vid anståndets förverkande av annan anledning än begånget brott.

De sakkunnigas förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen angående villkorlig frigivning innefattar dels en utvidgning av den villkorliga domens tillämplighetsområde dels några detaljföreskrifter angående tillsyningsmännen, som huvudsakligen fastställa, vad redan länge i praxis tillämpats.

De sakkunniga göra i sitt betänkande gällande, att en utsträckning av den villkorliga frigivningen vore att eftersträva. Därigenom bereddes ett större antal fångar tillfälle att, under uppsikt och med stöd av för dylik tillsynsverksamhet lämpade personer, tidigare än vad eljest av hänsyn till rättsordningens upprätthållande vore tillrädligt, i friheten upptaga en verksamhet för sin och de sinas försörjning. Det måste jämväl vara av gagn, att hos ett ökat antal fångar ingötes förhoppningen att genom ett gott uppförande förvärva en förkortning av strafftiden, en

De sakkunnigas förslag till lag om ändring i lagen angående villkorlig frigivning.

förhoppning, som tjänade dem till en ofta välbehöflig sporre och uppmuntran under fängelsevistelsen.

Slutligen kunde i åtskilliga fall det stöd, som bereddes den villkorligt frigivne genom hans ställande under en fast, men på samma gång välvillig tillsyningsman, bidraga till att bevara honom från återfall under den kritiska tiden närmast efter det han lämnat straffanstalten.

I fråga om verkningarna av institutet, i den utsträckning det samma hittills tillämpats, kunde sägas, att i fråga om de enskilda fall, i vilka det kommit till användning, urvalet visat sig riktigt, då med några få undantag de villkorligt frigivna på fri fot syntes hava förhållit sig väl, samt att omständigheter icke föreläge, som kunde föränleda den slutsatsen, att menliga verkningar förekommit i avseende å vare sig kriminaliteten inom de brottsgrupper, där den villkorliga frigivningen företrädesvis tillämpats, eller kriminaliteten i allmänhet. I nu berörda avseenden syntes alltså den hittills vunna erfarenheten icke lägga något hinder i vägen för en utsträckning av den villkorliga frigivningens tillämpning.

Utsträckningen av den villkorliga frigivningens tillämpningsområde hade i justitieombudsmannens förslag förutsatts böra ske genom nedsättning av den minimitid, två år, som enligt nu gällande stadganden fången skall hava tillbringat i fängelset, innan villkorlig frigivning kan äga rum.

De sakkunniga ansåge, att en utsträckning av den villkorliga frigivningens tillämpning borde kunna ske genom nedsättande av nu stadgat minimum för avtjänad strafftid till ett år. Stannade man vid denna minimitid, funnes utsikter att i ett ansenligt ökat antal fall vinna de förmåner, som framhållits vara förenade med nuvarande form av villkorlig frigivning, och några avsevärda olägenheter syntes ej vara att befara.

De sakkunniga hava, i överensstämmelse med vad riksdagen ifrågasatt, vidare föreslagit en sådan ändring i 8 § av lagen angående villkorlig frigivning, att därigenom fastslås det redan i praktiken tillämpade förfarandet, att den närmare tillsynen över villkorligt frigivna icke i regel utövas av polistjänstemän utan av andra för uppgiften särskilda lämpade personer.

Däremot hava de sakkunniga avstyrkt den av riksdagen ifrågasatta skyldigheten för villkorligt frigivna att göra anmälan hos vederbörande polistjänsteman samt dennes rätt till kontroll över den frigivne. De sakkunniga påpekade, att en sådan anordning syntes onödigtvis utsätta den frigivne för en i hans dåvarande belägenhet olämplig uppmärksamhet. Genom av Kungl. Maj:t utfärdade bestämmelser om skyldighet för

tillsyningsmännen att meddela polismyndighet i orten vissa underrättelser om den frigivne m. m. torde ock förhållandet mellan de villkorligt frigivna och polismyndigheterna redan vara tillfredsställande ordnat.

Den uppfattning, som ligger till grund för de sakkunnigas nu be-
rörda ståndpunkter, synes mig riktig. *Departementschefen.*

Strafflagskommissionen har emellertid anmärkt, att skäl icke synes föreligga att befria stadsfiskal i stad, där polismästare funnes, från skyldighet att mottaga förordnande att vara tillsyningsman över villkorligt frigiven. Kommissionen hemställde därför, att uttrycket i 8 § »polismästare eller, där sådan ej finnes, stadsfiskal» måtte utbytas mot uttrycket »polismästare, där sådan finnes, eller stadsfiskal».

Visserligen synes mig tillsynen över villkorligt frigivna vara ett värv, som ligger polistjänstemannen närmare än åklagaren, men då det kan vara lämpligt att hava stadsfiskalen att tillgå, i händelse polismästaren är upptagen av andra tjänstegöromål, har jag vidtagit den av kommissionen föreslagna ändringen.»

Departementschefen uppläste härefter de sålunda utarbetade lagförslagen i den lydelse bilagor vid detta protokoll utvisa och hemställde, att för det ändamål, § 87 regeringsformen omförmäler, lagrådets utlåtande över förslagen måtte genom utdrag av protokollet inhämtas.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall.

Ur protokollet

Henry Lindberg.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag

angående villkorlig straffdom.

Med upphävande av lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig straffdom samt lagen den 23 oktober 1914 om ändrad lydelse av 4 och 6 §§ av förstnämnda lag stadgas som följer:

1 §.

Dömes någon till straffarbete, ej över sex månader, eller fängelse, ej över ett år, och finnes, med hänsyn särskilt till den dömdes karaktär och personliga förhållanden i övrigt, skälig anledning antaga, att han skall utan det sålunda ådömda straffets undergående låta sig rättas, må domstolen kunna i domen förordna, att med straff, som nu är nämnt, skall anstå och att på den dömdes uppförande under viss prøvotid samt på omständigheter i övrigt, som i denna lag angivas, skall bero, huruvida straffet skall gå i verkställighet.

Vad sålunda är stadgat må, där straffet bestämmes till böter, ock å det straff kunna tillämpas, dock ej i annat fall, än där anledning är antaga, att den dömden till följd av fattigdom och bristande förvärvsförmåga skulle nödgas avtjäna böterna med frihetsstraff.

Ådömas böter jämte frihetsstraff, som i första stycket av denna paragraf sägs, må anstånd enligt denna lag kunna lämnas med båda straffen eller ock med frihetsstraffet, men ej med bötesstraffet allena; och äge, där anstånd beviljas, sammanläggning av böterna med frihetsstraff ej rum.

2 §.

Ej må villkorlig dom brukas, där den tilltalade under de tio år, vilka närmast föregått brottet, blivit dömd till straffarbete eller fängelse eller under samma tid undergått dylikt straff, som blivit honom tidigare ådömt. Ej heller må villkorlig dom meddelas i fall, där straffpåföljd enligt 2 kap. 19 § strafflagen ådömes.

Vad i denna lag är stadgat angående meddelande av villkorlig dom skall ej hava avseende å straff, som ådömes för förbrytelse mot tryckfrihetsförordningen.

Villkorlig dom må ej användas vid brott, för vilket straff är utsatt i strafflagen för krigsmakten, i annat fall, än då straffet ådömes efter 8 kap. i sistnämnda lag.

Ådömes jämte frihets- eller bötesstraff, i fråga varom villkorlig dom enligt denna lag må brukas, disciplinstraff efter strafflagen för krigsmakten, utgöra den omständighet ej hinder för beviljande av anstånd med förstnämnda straff. Beviljas anstånd, äge sammanläggning av straffen ej rum.

3 §.

Prövotiden varar i fall, som i 1 § första stycket sägs, intill dess tre år och i fall, varom i 1 § andra stycket förmäles, intill dess ett år förflutit från den dag, då den villkorliga domen i de delar, som i 21 § sägs, vann laga kraft.

4 §.

Den villkorligt dömda skall, där ej i den villkorliga domen, enligt vad i andra stycket av denna paragraf sägs, eller sedermera, enligt vad i 10 § förmäles, annorlunda bestämmas, till prövotidens slut stå under övervakning av därtill, på sätt i sistnämnda paragraf sägs, förordnad person (övervakare), som har att utöva tillsyn över den dömdes uppförande och att söka befordra vad som kan lända till hans rättelse.

Kan av särskilda skäl antagas, att den dömda skall utan övervakning låta sig rättas, skall i den villkorliga domen föreskrivas, att den dömda ej skall stå under övervakning.

Meddelas ej föreskrift, som i nästföregående stycke sägs, skall i domen intagas erinran därom, att den dömda jämlikt första stycket i denna paragraf skall stå under övervakning.

5 §.

Villkorligt dömd skall under prövotiden bemöda sig om utväg till försörjning på lovligt sätt, undvika dåligt sällskap och i övrigt föra ett ordentligt leverne samt, där han ålagts ersätta genom brottet uppkommen skada, göra vad i hans förmåga står att fullgöra sin skyldighet därutinnan.

6 §.

Villkorligt dömd, som står under övervakning, skall hålla övervakaren städse underrättad om sin bostad och adress, på kallelse inställa sig hos honom och ej undandraga sig hans besök, ofördröjligen besvara hans skriftliga meddelanden, uppmärksamt åhöra hans råd och varningar, ej lämna arbetsanställning, utan att dessförinnan hava inhämtat övervakarens råd, samt i övrigt söka, i vad på den dömden må bero, underlätta övervakningens fullgörande.

Har villkorligt dömd, som skall stå under övervakning, vid åtalets anhängiggörande ej fyllt tjuguetå år, må i den villkorliga domen kunna åläggas honom skyldighet, i visst avseende eller i allmänhet, att efterkomma föreskrift och foga sig i anordning, som övervakaren finner erforderlig för hans rättelse.

7 §.

Uppkommer på grund av den villkorligt dömdes vistelse å annan ort eller av annan anledning svårighet för den dömden att inställa sig hos övervakaren eller för denne att göra besök hos den dömden, må övervakaren kunna anlita annan lämplig person såsom biträde vid inhämtande av de upplysningar, som äro för övervakningen behöfliga. Vad 6 § innehåller om skyldighet för den dömden att inställa sig på kallelse och ej undandraga sig besök samt i övrigt söka, i vad på den dömden må bero, underlätta övervakningens fullgörande, skall gälla, även då övervakning i nu angivet avseende utövas genom övervakarens biträde.

8 §.

Vid övervakningens utövande skall iakttagas, att, såvitt möjligt är den villkorligt dömden icke utsättes för allmän uppmärksamhet eller störes i sin lovlige verksamhet samt att kostnader icke ådragas honom utöver vad som är oundgängligen nödvändigt.

9 §.

Övervakning, som i denna lag avses, skall stå under domstols vårdnad. Har allmän underrätt meddelat villkorlig dom i målet, vare den vårdnadsdomstol. I annat fall skall domstol, som i målet meddelar sådan dom, tillika till vårdnadsdomstol utse den allmänna underrätt, som med hänsyn till den villkorligt dömdes vistelseort eller andra omständigheter finnes därtill lämplig.

Finner vårdnadsdomstolen eller, då sammanträde med domstolen ej hålles, dess ordförande, att med hänsyn till den villkorligt dömdes vistelseort eller andra omständigheter vårdnaden bör överflyttas på annan allmän underrätt, meddele därom beslut.

10 §.

Vårdnadsdomstolen skall, så snart ske kan, förordna såsom övervakare därtill lämplig och villig person samt tillställa såväl övervakaren som den villkorligt dömda övervakningsbok, vilken, upprättad på sätt Konungen närmare bestämmer, är avsedd att tjäna till ledning och kontroll i fråga om övervakningen. Domstolen må kunna entlediga övervakaren och förordna annan i hans ställe. Vad nu är sagt om vårdnadsdomstolen skall, då sammanträde med domstolen ej hålles, gälla domstolens ordförande.

Kan, då sex månader av prøvotiden förflutit, av särskilda skäl antagas, att den villkorligt dömda skall låta sig rättas utan övervakning, skall vårdnadsdomstolen bestämma, att övervakningen skall upphöra.

Vårdnadsdomstolen må kunna förordna, att bestämmelse om skyldighet, varom i 6 § andra stycket förmäles, skall förfalla.

11 §.

Begår den, som genom villkorlig dom undfått anstånd med straff, efter domens meddelande men innan prøvotidens slut brott, och varder han därför dömd till straffarbete eller fängelse, skall domstolen, som ådömer det nya straffet, tillika förklara anståndet förverkat. Dömes han till annat straff än straffarbete eller fängelse, må varning kunna meddelas honom eller ock anståndet kunna förklaras förverkat.

12 §.

Varder den, som för begånget brott erhållit villkorlig dom, övertygad att hava före domens meddelande förövat annat brott, då skall, vid

bestämmande jämlikt 4 kap. 9 § strafflagen av straff för brotten, ock förordnas, huruvida anstånd enligt denna lag må äga rum.

13 §.

Åsidosätter villkorligt dömd, utan att därigenom, på sätt i 11 § sägs, göra sig skyldig till brott, något av vad enligt 5 § åligger honom, eller fullgör han ej honom åliggande, i 6 och 7 §§ omförmälda skyldigheter, må varning kunna meddelas honom eller ock anståndet kunna förklaras förverkat.

Varning och anstånds förverkande av anledning, som i denna paragraf sägs, beslutes, där anståndet är förenat med övervakning, av vårdnadsdomstolen och eljest av den rätt, varunder den dömda har sitt bo och hemvist, eller, där han ingenstädes äger stadig hemvist, av domstolen i den ort, där han finnes vid tid, då framställning göres enligt 17 §.

Anstånd må ej av anledning, som i denna paragraf avses, förklaras förverkat, där ej före prøvotidens utgång hos domstolen gjorts framställning därom, på sätt i 17 och 18 §§ sägs.

14 §.

Varning, som i 11 och 13 §§ omförmäles, må ej meddelas efter prøvotidens utgång.

15 §.

Förverkas ej anståndet, på sätt i 11 och 13 §§ är sagt, och kommer ej heller av orsak, som i 12 § sägs, ny dom, vare straffet förfallet.

16 §.

Har villkorligt dömd, som står under övervakning, vid domstol åtalats för brott, skall övervakaren, så snart detta kommit till hans kännedom, hos domstolen anmäla, att den åtalade genom villkorlig dom undfått anstånd med straff.

17 §.

Framställning om varnings meddelande eller anstånds förverkande av anledning, som i 13 § sägs, göres av allmänna åklagaren.

Anser övervakare, att av anledning, som nu är nämnd, varning bör meddelas eller anstånd förklaras förverkat, ingive till vederbörande

åklagare, jämte erforderlig utredning, begäran att denne måtte därom göra framställning hos vårdnadsdomstolen. Finner åklagaren ej därtill skäl, vare övervakaren obetaget att själv i nämnda avseende göra framställning hos domstolen.

Framställning, som här sägs, skall göras skriftligen.

18 §.

Beslut om anstånds förverkande må ej fattas, utan att den villkorligt dömde lämnats tillfälle att yttra sig. Står den dömde under övervakning och föreligger ej fall, som i 17 § andra stycket sägs, skall övervakarens yttrande inhämtas.

Varning må ej meddelas, utan att den dömde är personligen vid rätten tillstädes.

Har framställning, varom i 17 § förmäles, ingivits å tid, då sammanträde med domstolen ej hålles, må domstolens ordförande kunna dels lämna den dömde tillfälle att före domstolens sammanträde ingiva skriftligt yttrande över framställningen dels ock före sammanträdet inhämta yttrande från övervakaren.

19 §.

Finner domstolen i fall, som omförmäles i 11 § sista punkten, att anstånd, som enligt denna lag tidigare givits, icke bör förklaras förverkat, samt att anstånd bör beviljas jämväl med det nya straffet, och har prövotiden för det tidigare meddelade anståndet ej gått till ända, då skall i anledning av detta anstånd, i vad angår den villkorligt dömdes stående under övervakning, skyldighet, som i 6 § andra stycket sägs, vårdnadsdomstol samt övervakare, tillämpas vad enligt bestämmelser givna i lag eller av vederbörlig domstol i nämnda hänseenden gäller i anledning av det senare meddelade anståndet. Domstol, som meddelar anstånd med det nya straffet, må dock kunna föreskriva, att vad i nämnda avseenden finnes bestämt i anledning av det först beviljade anståndet helt eller delvis skall fortfara att gälla; och skall vad sålunda är föreskrivet då äga tillämpning även i fråga om det senare beviljade anståndet.

Finner domstolen i fall, som i 12 § sägs, att anstånd bör beviljas, och har den prövotid, som inträtt i anledning av det där omförmälda tidigare anståndet, ej gått till ända, må domstolen kunna meddela föreskrift, som i nästföregående stycke sista punkten omförmäles.

20 §.

Vid vårdnadsdomstolen skola föras särskilda, för vårdnadens utövande nödiga anteckningar.

Det åligger övervakaren att till vårdnadsdomstolen avgiva skriftliga rapporter rörande de omständigheter, som kunna vara av betydelse för vårdnaden å övervakningen.

När vårdnadsdomstol utses eller vårdnaden överflyttas, skall ofördröjligen underrättelse om beslutet jämte utdrag av protokollen i målet samt övriga till ärendet hörande handlingar i huvudskrift eller bestyrkt avskrift insändas till den domstol, beslutet avser. Överflyttas vårdnaden, skall beslutet därom givas den villkorligt dömde och övervakaren tillkänna.

I fall, som avses i 19 §, skall domstolen om meddelade beslut underätta såväl den domstol, under vilkens vårdnad övervakningen stod vid tiden för beslutens meddelande, som ock den då varande övervakaren.

21 §.

Prövotiden börjar, då parterna, på sätt i nästföljande paragraf sägs, förklarat sig nöjda med den villkorliga domen, i vad den avser straff, anstånd, övervakning och skyldighet, som i 6 § andra stycket sägs, eller domen eljest i dessa delar vinner laga kraft. För slutdag skall den dag anses, som genom sitt tal i månaden motsvarar den, från vilken tidräkningen börjas. Finnes ej motsvarande dag i slutmånaden, varde den månadens sista dag ansedd för slutdag.

22 §.

Vill part förklara sig nöjd med villkorlig dom, i vad den avser straff, anstånd, övervakning och skyldighet, som i 6 § andra stycket sägs, må, där underrätt meddelat domen, förklaringen avgivas inför denna. Sådan förklaring må ock avgivas inför annan domstol, om denna är den villkorligt dömdes vårdnadsdomstol, eller inför Konungens befallningshavande eller magistrat, så ock, i vittnens närvaro, inför ordförande i vårdnadsdomstolen eller ordförande i magistrat, inför polismästare eller, där den villkorligt dömde dömts efter strafflagen för krigsmakten, inför befälhavare, som har uppsikt över militärhåkte, eller inför tillsyningsman eller föreståndare vid annat håkte eller fängelse.

Förklaring, vilken avgives inför annan än underrätt, som meddelat domen, skall icke gälla, utan att vid tiden för förklaringens avgivande

domen eller bevis av rätten eller domaren om domens innehåll i delar, som i första stycket av denna paragraf omförmälas, av part avlämnats till eller eljest finnes att tillgå för den, som mottager förklaringen.

Vill part förklara sig nöjd med domen i dess helhet, såvitt den avser den villkorligt dömde, gälle ock vad här ovan är sagt, dock att i andra stycket av denna paragraf omförmält bevis skall innehålla, förutom vad ovan stadgats, jämväl den utgång i övrigt, som målet, såvitt den dömde rör, genom domen erhållit.

23 §.

Förklaring, som avgivits i överensstämmelse med vad i 22 § är stadgat, må icke återtagas. Har part, innan förklaringen avgives, besvärat sig över domen, skola besvären anses vara återkallade genom förklaringen.

Den som mottagit förklaringen, skall ofördröjligen avsända underrättelse därom till den domstol, som ägt upptaga besvär över domen.

Skall den villkorligt dömde stå under övervakning och har förklaringen ej avgivits inför underrätt, som meddelat den villkorliga domen, eller, där annan rätt är vårdnadsdomstol, inför denna eller inför vårdnadsdomstolens ordförande, skall den, som mottagit förklaringen, ofördröjligen avsända underrättelse därom till domstol, som meddelat den villkorliga domen; och har denna domstol därefter att, om annan rätt är vårdnadsdomstol, skyndsamt underrätta denna.

24 §.

Ordföranden i vårdnadsdomstolen, skall, där så erfordras, snarast möjligt inhämta underrättelse, huruvida den villkorliga domen vunnit laga kraft. Domstol, där talan fullföljts mot villkorlig dom, skall ofördröjligen till vårdnadsdomstolen översända sin i målet meddelade dom.

Vad sålunda kommit till ordförandens kännedom skall denne, i den mån så finnes erforderligt, meddela övervakaren.

25 §.

Om fullföljd av talan mot beslut, varigenom anstånd med straff jämlikt 13 § förklarats förverkat, samt om verkställighet före besvärstidens utgång av straff, som avses i sådant beslut, gäller vad stadgat är om överklagande av allmän domstols slutliga utslag i brottmål samt, i tillämpliga delar, vad om verkställighet av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, är föreskrivet.

Varning må icke överklagas, ej heller beslut, som fattats jämlikt 9 eller 10 §, eller beslut jämlikt 19 § rörande vårdnadsdomstol och övervakare.

26 §.

Har polismyndighet eller åklagare häktat någon för brott, och ingår i den straffsats, som finnes för sådant brott bestämd, straffarbete i sex månader eller kortare tid eller fängelse i ett år eller kortare tid, skall, därest den häktade erkänt den gärning, som lägges honom till last, och fall ej föreligger, som omförmäles i 2 §, polismyndigheten eller åklagaren ofördröjligen ingiva anmälan om häktningen till ordföranden i vederbörlig domstol; och har ordföranden att skyndsamt för vinnande av utredning, huruvida erforderliga förutsättningar för villkorlig dom finnas, förordna om särskild förundersökning, där ej anledning är antaga, att sådan utredning kommer att därförutan vara för domstolen tillgänglig.

Prövas eljest, då talan om ansvar väckts, särskild förundersökning behöflig för erhållande av utredning i avseende, som nu är sagt, må sådan förundersökning kunna beslutas av ordföranden före målets handläggning vid domstol och därefter av domstolen.

Vid beslut om förundersökning, som i denna paragraf sägs, skall lämplig och villig person förordnas att utföra densamma (förundersökare).

27 §.

Det åligger förundersökaren att utan dröjsmål till domstolens ordförande ingiva skriftlig berättelse över förundersökningen, att i de delar ordföranden kan anse nödigt fullständiga densamma samt att på kallelse av domstolen eller dess ordförande inställa sig vid domstolen för att i fall av behov gå denna tillhanda med upplysningar och den ytterligare undersökning, som kan anses erforderlig.

28 §.

Förundersökaren åtnjute efter rättens prövning av allmänna medel skäligen arvode för utfört arbete samt ersättning för nödvändiga utgifter. Beslut härom gånge i verkställighet, ändå att det ej vunnit laga kraft. Skriftligt besked om beslutet skall, där det begäres, utan avgift tillhandahållas förundersökaren.

29 §.

Finner domstolen det vara till avsevärt men för den tilltalade eller annan, att kännedom om personliga förhållanden, som inför domstolen framkomma genom förundersökningen och därmed sammanhängande utredning, i följd av rättegångens offentlighet vinner spridning, må domstolen kunna bestämma, att under handläggningen av sådan fråga åhörarna skola avträda.

30 §.

De närmare föreskrifter, som för tillämpning av denna lag erfordras angående övervakning och särskild förundersökning samt vad därmed har gemenskap, meddelar Konungen.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919, men skall ej av högre rätt tillämpas i mål, som blivit vid första domstol före sagda dag avdömt.

Förslag

till

Lag**om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken.**

Härigenom förordnas, att 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken skola erhålla följande ändrade lydelse:

16 KAP.

10 §.

Har underrätt genom beslut under rättegången dömt någon till utgivande av vite eller till ansvar för uteblivande eller annan förseelse i målet; eller ogillat yrkande om ansvar för förseelse, som nu är sagd, eller om ådömande av förelagt vite för uteblivande; eller utlåtit sig angående ersättning åt förundersökare jämlikt lagen angående villkorlig straffdom eller åt vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller åt någon, som av rätten eller Konungens befallningshavande förordnats att i rättegången biträda häktad eller som av rätten förordnats att i visst mål eller ärende biträda såsom tolk; eller skilt fullmäktig från fullmäktigskapet: mot det beslut skall, i händelse av missnöje, särskild talan föras; och skall underrättelse härom i sammanhang med beslutet av rätten meddelas. Lag samma vare, där genom beslut, som av underrätt meddelats under rättegången, kvarstad eller skingringsförbud eller därmed jämförlig åtgärd beviljats eller yrkande om hävande av sådan åtgärd ogillats.

25 KAP.

5 §.

Vill part klaga över beslut, varigenom underrätt dömt till värjemålsed, skall i fråga om sättet för talans fullföljd lända till efterrättelse vad i sådant hänseende gäller om rättens slutliga utslag i målet. Har

underrätt eljest under rättegång meddelat beslut, som enligt lag må särskilt överklagas, skall talan mot beslutet föras genom besvär. Lag samma vare, där i fråga, som rörer förundersökare jämlikt lagen angående villkorlig straffdom eller fullmäktig eller vittne eller annan, som kallats att meddela upplysning i målet, eller rättegångsbiträde åt häktad eller tolk, underrätt i slutligt utslag meddelat beslut av beskaffenhet att, där det under rättegången givits, särskild klagan varit tillåten. Innefattar eljest underrätts slutliga utslag beslut, som, där det under rättegången givits, kunnat särskilt överklagas, skall talan mot det beslut föras i sammanhang med fullföljd av talan i huvudsaken; vill ej den, som är med beslutet missnöjd, fullfölja talan i huvudsaken, vare lag som hade beslutet blivit under rättegången meddelat.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

*Bilaga.***Förslag**

till

Lag**om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.**

Härigenom förordnas, att 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister skall erhålla följande ändrade lydelse:

2 §.

1 mom. För envar, om vilken blivit så dömt, som i 1 § sägs, skall från domstolen eller myndigheten till registret lämnas särskild uppgift, innefattande upplysning om hans namn och vad i övrigt må erfordras till hans betecknande, om förbrytelsen eller, då tvångsarbete ådömts, anledningen därtill samt om domen.

2 mom. Beträffande den, som för brott erhållit villkorlig dom, skall, där han sedermera av domstol förklarats skola undergå straff för detta brott, därom till registret lämnas uppgift, evad straffet är.

3 mom. Har den, som från straffanstalt lösgivits enligt lagen angående villkorlig frigivning, därefter blivit före utgången av den för honom bestämda prøvotid för brott häktad, skall uppgift därom lämnas till registret från den domstol, där åtalet efter häktningen först förevarit. Om åtalets utgång skall ock i varje fall från domstol, som i målet dömt, uppgift till registret lämnas.

4 mom. Om beslut, varigenom villkorligt medgiven frihet blivit återkallad, skall från Konungens befallningshavande lämnas uppgift till registret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

Bilaga.

Förslag

till

Lag

om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Härigenom förordnas, att 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning skola erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

Har den, som undergår straffarbete på viss tid eller fängelse, utstått två tredjedelar av straffet, och utgör den tid, under vilken straffet är verkställt eller, på grund av domstols förordnande, som i 4 kap. 12 § strafflagen sägs, skall anses verkställt, minst ett år, må, där omständigheterna göra sannolikt, att den dömda på fri fot skall förhålla sig väl, villkorlig frigivning med hans begivande kunna äga rum, på sätt i denna lag sägs.

6 §.

Om villkorlig frigivning förordnar Konungen.

Framställning om sådan frigivning göres hos fängvårdsstyrelsen, som med eget yttrande överlämnar framställningen till Konungen.

Underrättelse om bifallen framställning skall av fängvårdsstyrelsen översändas till Konungens befallningshavande i det län, inom vilket den villkorligt frigivne skall uppehålla sig, och hör därvid, om så kan ske, bifogas förslag å tillsyningsman.

7 §.

För den, som villkorligt frigives, utfärdar fängvårdsstyrelsen, efter mottagen underrättelse om förordnande, som i 8 § sägs, frihetspass, däri, såvitt icke i beslutet om frigivning är annorlunda stadgat, honom förelägges: att begiva sig till den ort, inom vilken han skall äga att under prøvotiden vistas, och efter framkomsten till påteckning uppvisa passet hos den, som skall över den frigivne utöva tillsyn, allt i enlighet med de närmare föreskrifter, som i passet meddelas; att hos tillsyningsmannen göra anmälan om bostad samt ombyte därav; att vid påfordran inställa sig hos tillsyningsmannen samt angående sin sysselsättning och övriga förhållanden lämna de upplysningar, som av denne äskas; samt att ej utan särskilt skriftligt medgivande uppehålla sig utom den anvisade vistelseorten.

I passet skall jämväl införas fullständig underrättelse om vad den frigivne i övrigt, likmätigt 2 § eller i följd av särskild bestämmelse i frigivningsbeslutet, skall hava att under prøvotiden iakttaga, så ock om påföljden, därest han åsidosätter vad honom enligt passet åligger.

Den, som frigivits, vare pliktig att vid anfordran uppvisa passet för polismyndighet.

8 §.

Tillsyningsman, som i 7 § sägs, förordnas för varje fall av Konungens befallningshavande. Finnes ej annan person vara därtill lämplig och villig, vare på landet landsfiskal och i stad polismästare, där sådan finnes, samt stadsfiskal pliktig mottaga sådant förordnande.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1919.

Utdrag av protokollet, hållet i Kungl. Maj:ts lagråd tisdagen den 23 april 1918.

Närvarande:

Justitieråden GULLSTRAND,
VON SETH,
WEDBERG,
Regeringsrådet PLANTING-GYLLENBÅGA.

Enligt lagrådet tillhandakommet utdrag av protokollet över justitiedepartementensärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet den 12 april 1918, hade Kungl. Maj:t förordnat, att lagrådets utlåtande skulle för det i § 87 regeringsformen omförmälda ändamål inhämtas över upprättade förslag till

lag angående villkorlig straffdom,

lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken,

lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister och

lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Förslagen, som finnas bilagda detta protokoll, hade inför lagrådet föredragits av revisionssekreteraren Algot Bagge.

I anledning av förslagen avgåvos följande yttranden av lagrådet och dess särskilda ledamöter:

Förslag till lag angående villkorlig straffdom.

6 §.

Justitierådet *von Seth*:

Av stadgandena i 9 och 10 §§ framgår, att i många fall övervakare icke kommer att förordnas i omedelbart samband med den villkor-

liga domens meddelande. Att, på sätt i förevarande paragraf att döma av dess avfattning synes förutsättas, utgå ifrån, att den dömde själv skall taga reda på, när övervakare förordnats och vem som blivit utsedd, lärer vara att allt för mycket lita på den dömdes goda vilja och framför allt förmåga av initiativ. En jämkning i paragrafens lydelse, så att den kommer att innehålla en antydning, att det är först sedan den dömde erhållit besked om förordnandet — genom vårdnadsdomstolens eller dess ordförandes eller övervakarens försorg — som skyldigheten att hålla övervakaren underrättad om bostad och adress m. m. inträder, synes böra vidtagas.

11 §.

Lagrådet:

Enligt nu gällande lag angående villkorlig straffdom må disciplinstraff, som ålägges efter strafflagen för krigsmakten, ej i något fall medföra förverkande av anstånd med straff. Denna bestämmelse har icke upptagits i förslaget, emedan, såsom de sakkunniga yttra, redan underlåtenhet att föra ett ordentligt leverne och överträdelse av allehanda ordningsföreskrifter skall kunna medföra förverkande.

Att disciplinstraff sålunda enligt förslaget förlorat sin undantagsställning är onekligen en riktig konsekvens av dess ståndpunkt i övrigt. Men tydligen bör det ock för frågan om förverkande vara likgiltigt, huruvida disciplinstraffet ålägges av krigsdomstol eller av befälhavare. I detta hänseende lärer förslaget ej vara tillfredsställande. Nu förevarande paragraf avser nämligen allenast förbrytelse, varför straff ådömes av domstol. Och ordalagen i 5 §, till vilken hänvisas i 13 §, äro ej sådana, att den dömde i varje fall, då han ådragit sig disciplinstraff, kan sägas hava åsidosatt något av vad under prøvotiden åligger honom. Någon jämkning av uttrycken i 5 § synes alltså önskelig, t. ex. så, att bland den dömdes skyldigheter under prøvotiden upptages även åliggandet att föra ett ostraffligt leverne. Genom en dylik jämkning skulle närmare överensstämmelse vinnas med motsvarande bestämmelse i lagen angående villkorlig frigivning.

Jämlikt 25 § må varning icke överklagas. Om den nya straffdom, som föranlett meddelande av varning jämlikt 11 §, varder upphävd, kommer alltså varningen ändock att kvarstå orubbad. Detta synes vara en oegentlighet, som bör avhjälpas. Att låta frågan om varningens meddelande komma under högre rätts prøvning lärer emellertid icke vara lämpligt, då ju varningen omedelbart går i verkställighet och med densamma icke är förknippad någon menlig påföljd, som skulle kunna på

klagan undanröjas. Annan utväg torde ej kunna väljas än att inskränka domstolens rätt att meddela varning till de fall, om vilka talas i 13 §. Sker så, lärer till sistnämnda paragraf böra uppflyttas den nu i 14 § intagna bestämmelsen, att varning ej må meddelas efter prövotidens utgång.

13 §.

Lagrådet:

Domstolen har naturligtvis att tillämpa bestämmelserna i 11 § oberoende av därom gjort yrkande. Att åter domstolen ej skall ingripa jämlikt nu förevarande paragraf utan att framställning därom gjorts, visas av bestämmelsen om forum i slutet av paragrafens andra stycke, jämförd med stadgandet i första stycket av 17 §. Tydligt är, att domstolen på framställning om förverkande kan meddela varning. Däremot synes stadgandet i tredje stycket, att anståndet ej må förklaras förverkat utan att framställning *därom* blivit på visst sätt gjord, giva vid handen, att en framställning om blott varning ej skulle kunna leda till anståndets förverkande. Att sålunda domstolen i valet mellan ena och andra påföljden bleve bunden av åklagarens eller övervakarens mening, kan dock ej vara lämpligt. Framställningen bör ej äga annan betydelse än som ett allmänt påkallande av åtgärd jämlikt paragrafens första stycke. Genom någon omredigering av förslaget torde detta böra bringas till klart uttryck.

18 §.

Lagrådet:

Första stycket i denna paragraf bör gälla allenast fall, varom talas i 13 §, icke dem, där tillämpning sker av 11 §. Detta synes böra tydligen utmärkas, hälst andra stycket avser även varning enligt 11 §.

Lika litet som åklagaren bör äga genom avfattningen av sin framställning inskränka domstolens handlingsfrihet vid tillämpningen av 13 §, lika litet bör den dömde genom underlåtenhet att personligen inställa sig kunna öva inverkan på domstolens prövning. Detta skulle kunna undvikas genom ett tillägg till andra stycket av innebörd att, om domstolen finner varning böra meddelas, men den dömde icke finnes tillstädes vid rätten, domstolen skall äga förordna om hans inställande för mottagande av varningen.

19 §.

Justitieråden *Gullstrand* och *Wedberg* samt regeringsrådet *Planting-Gyllenbåga*:

I första stycket av förevarande paragraf behandlas det fall, att två villkorliga domar konkurrera, med andra ord att, medan viss prävo-tid ännu varar, ny sådan tid begynner löpa. Förslaget uppställer den regeln, att jämväl för återstoden av den äldre prävo-tiden skall tillämpas vad i anledning av det senare beviljade anståndet gäller såväl i fråga om skyldighet för den dömda att stå under övervakning som beträffande hans lyd-nadsplikt jämlikt 6 § andra stycket, vårdnadsdomstol och över-vakare. Mot denna grundsats synes intet vara att erinra. Förslaget lär emellertid böra undergå omarbetning, så att den antagna grund-satsen får gälla oberoende av den tillfälliga omständigheten, att domstolen, som ger den senare domen, äger kunskap om den tidigare.

Från den i första punkten givna regeln göres i andra punkten undantag av innehåll, att de med avseende å det tidigare anståndet gäl-lande bestämmelser skola kunna enligt domstolens beslut göras tillämp-liga även i fråga om det senare anståndet. Detta undantagsstadgande synes skäligen överflödigt, såvitt angår vårdnadsdomstol, när ju dom-stolen själfvallet har i sin makt att därom giva beträffande det senare anståndet enahanda föreskrift, som gäller med avseende å det tidigare. Däremot är onekligen uttrycklig bestämmelse av nöden, om man vill giva domstolen befogenhet att, ehuru den ej är vårdnadsdomstol, utse över-vakare eller att låta övervakningen, även så vitt angår det senare an-ståndet, förfalla jämlikt 10 § andra stycket, så snart sex månader för-flutit av den tidigare prävo-tiden, och likaså om man vill bemyndiga domstolen att låta lyd-nadsplikt jämlikt 6 § andra stycket, ålagd i tidi-gare domen, gälla även med avseende å det senare anståndet, oaktat den villkorligt dömda fyllt tjuguet år vid det senare åtalets anhängig-görande. Någon nämnvärd praktisk betydelse torde dock dylika befogen-heter för domstolen ej äga, vadan bestämmelser i antydd riktning icke lära vara motiverade, åtminstone såvitt rör utseendet av övervakare och tillämpningen av 10 § andra stycket.

Vad nu blivit anfört beträffande första stycket i förevarande para-graf äger i väsentliga delar sin tillämpning även i fråga om andra stycket.

Justitierådet *von Seth*:

Om i fall, som avses i 11 § sista punkten, domstolen finner, att det tidigare anståndet icke bör förklaras förverkat och anstånd beviljas

jämväl med det nya straffet, synes saken bäst låta sig ordnas, om det nya anståndet får anses avse båda straffen och således det tidigare anståndet får helt uppgå i det senare. Att härigenom prøvotiden i anledning av den tidigare straffdomen förlänges till slutet av prøvotiden enligt den senare straffdomen, innebär icke någon obillighet gent emot den dömden, som ju genom den nya förseelsen givit anledning till tvivel angående sin pålitlighet. Undantag måste givetvis göras för det fall, att prøvotiden för det tidigare meddelade anståndet gått till ända, innan den senare straffdomen kan börja tillämpas. I enlighet med dessa grunder synes alltså första punkten i paragrafens första stycke böra omarbetas.

Med bestämmelserna i sista punkten av första stycket och i andra stycket lärers huvudsakligen avsetts att öppna möjlighet för att, om i det första anståndsbeslutet ålagts den dömden skyldighet, som omförmäles i 6 § andra stycket, domstolen vid meddelande av det senare anståndsbeslutet må kunna oberoende av den dömdes dåvarande ålder föreskriva, att nämnda skyldighet skall fortfa även under den nya prøvotid, som följer av det senare anståndsbeslutet. Det synes, som om nämnda bestämmelser uttryckligen borde inskränkas till att avse endast det fall, som sålunda närmast åsyftats.

20 §.

Lagrådet:

Den i sista stycket omförmälda underrättelseskyldigheten synes böra utvidgas till att omfatta alla de fall, då genom en senare dom ändring sker i vad tidigare blivit bestämt i fråga om vårdnadsdomstol eller övervakning.

21 och 22 §§.

Justitierådet Wedberg och regeringsrådet Planting-Gyllenbåga:

Beträffande den nöjdförklaring, varom bestämmelser äro givna i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, har lagstiftaren sökt förebygga, att den dömden handlar i förhastande. Förklaringen må sålunda ej avgivas omedelbart efter utslagets avkunnande, ja över huvud ej inför domstol. Är den dömden häktad, skall han hava före nöjdförklaringen ägt betänketid av minst två dagar; och oavsett om han är häktad eller icke, skall vid nöjdförklaringen finnas tillgängligt antingen utslaget eller ett bevis, som även beträffande ersättningsfrågorna fullständigt anger målets utgång, såvitt den dömden rör.

Förslaget åter kräver ej för något fall betänketid före nöjdförklaringen. Det synes fastmer genom stadgandet om förklaringens avgivande inför den underrätt, som meddelat den villkorliga domen, inbjuda parten att omedelbart efter domfällandet avsäga sig besvärsrätten. Och parten skall kunna förklara sig nöjd i fråga om straff, anstånd, övervakning och lydnadsplikt jämlikt 6 § andra stycket, även om han icke hört domen avkunnas och annat skriftligt besked ej finnes tillgängligt än ett bevis, som upptager domens innehåll blott i nämnda fyra avseenden, således icke beträffande ersättningsfrågorna. Förslaget torde också, i motsats till 1909 års lag, lämna den dömde öppet att avgiva nöjdförklaring genom ombud.

Att förslaget sålunda avstått från flera av de garantier, vilka 1909 års lag ansett erforderliga, synes vara betänkligt och icke tillfyllest motiverat därav, att i förslaget är fråga om en blott villkorlig dom.

Det är naturligt, att prövotiden ej kan börja löpa på grund av nöjdförklaring, med mindre sådan avgivits av samtliga parter, ej blott av den dömde. Emellertid synes detta kunna föranleda åtskilliga vanskligheter. I vad mån skall nöjdförklaring av åklagaren i målet utgöra hinder för högre åklagaremyndighet att förordna om målets fullföljd? Och för de fall, då nöjdförklaring å målsägares vägnar avgives genom ombud eller representant, skall prövningen av behörighetsfrågan ej sällan bereda svårigheter för den, som har att mottaga förklaringen.

Att nöjdförklaringen skall, i motsats till vad fallet är enligt 1909 års lag, kunna avgivas även efter besvärstidens utgång, synes ej heller förenligt med god ordning.

Det är önskligt, att de anledningar till betänklighet, som nu påpekats, bliva såvitt möjligt undanröjda.

Justitierådet *von Seth*:

Jag anser väl bestämmelserna om nöjdförklaring i princip synnerligen lämpliga. Någon svårighet i tillämpningen lära desamma i stort sett ej heller kunna medföra. Emellertid torde den jämkning böra vidtagas i 22 §:s bestämmelser, att det bevis, som vid nöjdförklaring i vissa fall skall kunna ersätta själva domen, alltid kommer att innehålla fullständig upplysning om målets utgång i vad angår den dömde.

Justitierådet *Gullstrand*:

Jämförd med 3 §, visar förevarande 21 §, att villkorlig dom, i vad den avser straff, anstånd, övervakning och skyldighet, som i 6 § andra stycket sägs, vinner laga kraft, då parterna, på sätt i 22 § om-

förmäles, förklarar sig nöjda med domen i nämnda delar. Av 22 och 23 §§ synes ock framgå, att den villkorliga domen i dess helhet, såvitt den dömde angår, vinner laga kraft genom nöjdförklaring utan inskränkning. Den sålunda ifrågasatta anordningen, som motiveras av önskvärdheten att låta prövotid och övervakning inträda så snart som möjligt, är emellertid förenad med vissa vanskligheter. Så är det ingalunda tillrädligt vare sig att för varje fall bemyndiga den åklagare, som vid under rätt slutfört åtalet, att med bindande verkan, jämväl mot överordnad åklagare, förklara sig avstå från målets fullföljd, eller lägga i händerna på den myndighet, som upptager åklagarens nöjdförklaring, att pröva, om förklaringen avgives av behörig åklagare. I fråga om målsägares nöjdförklaring synes förutsättas, att denna kan ske genom ställföreträdare; den måste så ske, där målsägaren icke är en fysisk person. Åt de i 22 § omnämnda myndigheter, som äga upptaga nöjdförklaring, uppdrages sålunda en stundom ganska prövande granskning av behörighetshandlingar, därvid misstag lätt kunna begås med påföljd av rättsosäkerhet. Rättighet för målsägaren att låta sig företrädas förutsätter enahanda rätt för den dömde, och i detta avseende har man att förvänta sådan återverkan av förslaget i denna del, att även vid tillämpning av 3 § i lagen den 26 mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, den dömde tillåtes begagna ombud.

Skulle emellertid den förväntade nyttan av en anordning med nöjdförklaring befinnas överväga olägenheterna därvid, torde dock rätten att med den föreslagna verkan avgiva nöjdförklaring böra, i enlighet med vad för de fall, som avses i ovannämnda lag av den 26 mars 1909, är gällande, så inskränkas, att den endast kan ske före besvärstidens utgång. Därmed undvikes faran för kollision mellan ungefär samtidigt förekommande nöjdförklaring och utslag i målet från överrätt. Och vidare torde bestämmelsen i 22 § tredje stycket böra utgå. Dess innehåll står i föga samband med lagen i övrigt och innebär en opakallad utsträckning av en anordning, som är att anse såsom nödfallsutväg.

23 §.

Lagrådet:

Om part efter besvärs anförande avger nöjdförklaring, som dock ej hänför sig till domen i dess helhet, böra naturligtvis besvären ej anses återkallade i vidare man än såvitt angår fråga, som förklaringen avser. Andra punkten i förevarande paragraf bör alltså undergå någon jämkning.

24 §.

Justitierådet *von Seth*:

Stadgandet i andra punkten av första stycket vilar på den förutsättningen, att överdomstolen alltid bör äga kännedom om vilken domstol som är vårdnadsdomstol. Av förslaget föregående bestämmelser framgår emellertid, att detta ej alltid behöver vara fallet. Enklast lärer vara, att överdomstolen, om övervakning beslutats, översänder sin dom till den underrätt, som dömt i målet, såvida icke av handlingarna framgår, att viss annan domstol är vårdnadsdomstol, för vilket fall domen bör översändas omedelbart till denna.

Övergångsbestämmelsen.

Lagrådet:

Enligt övergångsbestämmelsen skall den nya lagen ej av högre rätt tillämpas i mål, som blivit av första domstol avdömt före dagen för lagens trädande i kraft. I sådant mål måste uppenbarligen den äldre lagen vara att tillämpa. Samma lag bör ock jämväl i övrigt fortfarande äga tillämplighet i alla de fall, då genom laga kraft ägande beslut villkorlig dom meddelats enligt den äldre lagen.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister.

Förslag till lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Lagrådet lämnade förslagen utan anmärkning.

Ur protokollet:

Erik Ölander.

*Utdrag ur protokollet över justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 26 april 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Löfgren anmälde lagrådets utlåtande över de genom Kungl. Maj:ts beslut den 12 innevarande månad till lagrådet remitterade förslag till lag angående villkorlig straffdom, lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken, lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister och lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Under erinran, att lagrådet lämnat de tre sistnämnda lagförslagen utan anmärkning, anförde departementschefen beträffande de yttranden, vartill förslaget till lag angående villkorlig straffdom föranlett lagrådet eller dess särskilda ledamöter, följande:

»En ledamot av lagrådet har hemställt om sådan jämkning i 6 §, att den komme att innehålla en antydan, att det är först sedan dömdes erhållit besked om förordnandet av övervakare — genom vårdnadsdomstolens eller dess ordförandes eller övervakarens försorg — som skyldigheten att hålla övervakaren underrättad om bostad och adress m. m. inträder.

En dylik antydan synes dock icke erforderlig. Man torde så mycket mindre behöva befara, att frånvaron därav skulle medföra en felaktig uppfattning av den dömdes skyldighet i nu berörda avseende, som lagförslaget ej utgår ifrån, att den dömda själv skall taga reda på, när övervakare förordnats och vem som blivit utsedd. - Tvärtom framgår av 10 § i förslaget, att vårdnadsdomstolen skall, när övervakare förordnas, tillstålla den dömda en övervakningsbok, som är avsedd att tjäna till ledning och kontroll i fråga om övervakningen och således skall innehålla övervakarens namn och adress. I övervakningsboken skall ock införas anteckningar om de förändringar, som inträda i fråga om övervakningen och vad därmed har samband. Härigenom får alltså jämväl villkorligt dömd, som ej närvarit vid förordnandet av övervakare, erforderlig kännedom om beslutet.

Av lagrådet vid 11, 13 och 18 §§ i förslaget framställda anmärkningar torde böra föranleda de av lagrådet i anledning därav ifrågasatta ändringarna.

Vad lagrådets flesta ledamöter erinrat mot avfattningen av 19 § synes motivera en sådan omarbetning av första stycket i nämnda paragraf, att däri givna bestämmelser om vårdnadsdomstol samt övervakning och vad därmed har sammanhang i fall av konkurrerande villkorliga domar skola gälla oberoende av att domstolen, som ger den senare domen, äger kunskap om den tidigare. Likaså torde i anledning av anmärkningar, som inom lagrådet framstälts mot bestämmelserna i första stycket andra punkten samt i andra stycket, desamma böra jämkas att avse endast lydndsplikt jämlikt 6 § andra stycket.

I 20 § torde en jämkning böra ske i den av lagrådet ifrågasatta riktningen.

Vad beträffar de betänkligheter, som inom lagrådet yppats mot de föreslagna stadgandena i 21 och 22 §§, får jag till en början erinra, att avsikten med bestämmelserna om nöjdförklaring vid villkorlig dom främst varit, att i så stor utsträckning, som ske kunde, bereda möjlighet till ett ingripande från övervakarens sida för den dömdes hjälp och tillsyn över honom, så snart den villkorliga domen fallit. Ett fasthållande vid de garantier mot förhastade nöjdförklaringar, som upptagits i lagen den 26

mars 1909 angående verkställighet i vissa fall av straff, ådömt genom icke laga kraft ägande utslag, skulle, i vad de avse betänketid samt obehörighet att avlägga nöjdförklaring genom ombud och inför den under rätt, som meddelat den villkorliga domen, alltför mycket inskränka den äsyftade möjligheten. Ej heller torde man kunna anse dylika garantier så behövlige, då fråga är om en blott villkorlig dom, särskilt med tanke på att en sådan dom ej torde meddelas, utan att den tilltalade erkänt den gärning, som lägges honom till last. Emellertid synes jämkning böra vidtagas i bestämmelserna rörande det bevis, som vid nöjdförklaring i vissa fall skall kunna ersätta själva domen. Detta bevis bör, såsom lagrådet föreslagit, innehålla fullständig upplysning om målets utgång, i vad angår den dömde.

Någon svårighet i tillämpningen torde, såsom ock en av ledamöterna i lagrådet framhållit, de föreslagna stadgandena i 21 och 22 §§ i stort sett icke komma att medföra. De vanskligheter, som på sätt inom lagrådet erinrats kunna vara förenade med prövningen av behörighetsfrågan vid nöjdförklaring, torde emellertid böra medföra, att befälhavare, som har uppsikt över militärhåkte, ej medtages bland dem, inför vilka nöjdförklaring kan avgivas.

Vad angår de fall, då det kan antagas vara av betydelse, att högre åklagarmyndighet får tillfälle att pröva frågan, huruvida nöjdförklaring är på sin plats, synas tillfyllestgörande anordningar kunna åstadkommas genom instruksionsföreskrifter. Rätten att avgiva nöjdförklaring torde på sätt inom lagrådet ifrågasatts böra så inskränkas, att den endast kan ske före besvärstidens utgång.

23 § synes i överensstämmelse med lagrådets hemställan böra undergå någon jämkning.

Däremot torde den av en ledamot av lagrådet vid 24 § föreslagna anordningen vid översändande av överrätts dom icke innebära någon avsevärd fördel framför den i förslaget upptagna.

Övergångsbestämmelsen synes i anledning av lagrådets anmärkning böra erhålla en något förändrad avfattning.

Därjämte hava några formella jämkningar i lagförslagen befunnits lämpliga.

I anslutning till vad jag nu anfört har jag låtit omarbета ifrågasvarande lagförslag.

Slutligen får jag beträffande förevarande förslag till lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken erinra, att Kungl. Maj:ts den 12 april 1918 till riksdagen avlatna proposition nr 331 med förslag till lag om fri rättegång m. m. tillika innehåller förslag

till ändrad lydelse av nyssnämnda paragrafer i annat avseende än det nu ifrågavarande.»

Departementschefen uppläste här efter i enlighet med det avgivna yttrandet avfattade förslag till

lag angående villkorlig straffdom,

lag om ändrad lydelse av 16 kap. 10 § och 25 kap. 5 § rättegångsbalken,

lag om ändrad lydelse av 2 § i lagen den 17 oktober 1900 om straffregister och

lag om ändrad lydelse av 1, 6, 7 och 8 §§ i lagen den 22 juni 1906 angående villkorlig frigivning.

Departementschefen yttrade vidare:

»Visserligen är tidpunkten något sen för framläggande inför årets riksdag av ifrågavarande lagförslag. De äro emellertid i kriminalpolitiskt avseende av den betydelse, att ett uppskov till ett följande år vore i hög grad att beklaga. Vad särskilt beträffar förslaget till lag om vissa ändringar i lagen angående villkorlig frigivning, äro för övrigt de föreslagna ändringarna i denna lag ej av den art, att en prövning av de därutinnan framlagda förslagen kan antagas bliva vidare tidskrävande. Jag hemställer alltså, att de upplästa förslagen måtte, jämlikt § 87 regeringsformen, genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.»

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdade hemställan täcktes Hans Maj:ts Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Henry Lindberg.